

Analýza současných alternativních škol

Pavel Špatný

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel ŠPATNÝ, DiS.**
Osobní číslo: **H108302**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Analýza současných alternativních škol**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na historický pohled na vývoj alternativních škol;
- na představení a rozbor současných vybraných alternativních škol;
- na alternativní školy v souvislosti s RVP PV, RVP ZV;
- na hledání odpovědi na otázku, zda budou rodiče dětí v mateřských školách preferovat alternativní typ škol – součástí práce bude sociologický výzkum zaměřený na zjištění této otázky.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEČVÁŘOVÁ, Z. Současná Mateřská škola a její řízení. Praha: Portál, 2003.

JŮVA, V. Stručné dějiny pedagogiky. 1. vyd. Brno: Paido, 2003.

PRŮCHA, J. Alternativní školy. 2. upr. vyd. Praha: Portál, 1996.

RÖHNER R., WENK, H. Daltonske vyučování, stále živá inspirace. 1. vyd. Brno: Paido, 2003.

SMOLKOVÁ, T. Dítě v úctě přijmout. 1. vyd., Praha: Maitrea 2007.

ZELINKOVÁ, O. Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program, 1. vyd. Praha: Portál, 2001.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Monika Tannenbergerová, DiS.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

V Brně 1.3.2013

Pavel Špačák
.....
Jméno, příjmení studenta

.....

Špačák
.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem **Analýza současných alternativních škol** poskytuje přehled současných alternativních škol a alternativních programů na základních školách.

V teoretické části se zabývám tzv. Bílou knihou a Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní i pro základní vzdělávání. Vysvětluji co je alternativní škola, její vznik, historii, funkce a vlastnosti alternativních škol, rozdíly mezi alternativní a tradiční školou. Na závěr teoretické části se zaměřuji na jednotlivé typy současných alternativních škol a alternativních programů, jejich původ, podstatu a cíle.

Praktická část vychází z dotazníkového šetření, kde byly nejdříve stanoveny cíle výzkumu a formulace hypotéz. Cílem práce pak bylo především zjistit názory rodičů dětí v mateřských školách mezi alternativními typy a alternativními programy škol a standardní (běžnou) základní školou. Tyto cíle byly naplněny.

Klíčová slova: Alternativní škola, tradiční základní škola, individuální přístup, spolupráce, svoboda, samostatnost, vzdělávací program.

ABSTRACT

Bachelor thesis entitled **Analysis of Current Alternative Schools** provides an overview of current alternative schools and alternative programmes in primary schools.

In the theoretical part I deal with the White Paper and the Framework Educational Programme for pre-school and primary education. I explain the idea of alternative school, its origin, history, functions and characteristics, the differences between alternative and traditional schools. The end of the theoretical part is focused on different types of current alternative schools and alternative programmes, their origin, nature and goals.

The practical part is based on a questionnaire survey and it begins with setting of the research objectives and hypotheses formulation. The main aim of the work was to ascertain the views of parents of children in nursery schools on alternative types of schools and their alternative programmes as well as on standard (common) primary schools. These objectives have been achieved.

Keywords: Alternative school, traditional primary school, individual approach, cooperation, freedom, self-reliance, educational programme.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Analýza současných alternativních škol“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Děkuji paní Mgr. Monice Tannenbergerové, DiS. za odborné vedení, cenné rady, připomínky a trpělivost projevenou při psaní mé bakalářské práce.

Pavel Špatný

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 ČESKÝ ŠKOLSKÝ SYSTÉM	10
1.1 BÍLÁ KNIHA	10
1.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	12
1.3 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	13
1.4 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	14
2 ALTERNATIVNÍ ŠKOLA	18
2.1 VYMEZENÍ POJMU	18
2.2 VZNIK A VÝVOJ ALTERNATIVNÍCH ŠKOL	19
2.3 VLASTNOSTI ALTERNATIVNÍCH ŠKOL	21
2.4 FUNKCE ALTERNATIVNÍCH ŠKOL.....	23
2.5 SROVNÁNÍ ALTERNATIVNÍHO A TRADIČNÍHO TYPU ŠKOL.....	23
3 SOUČASNÉ ALTERNATIVNÍ ŠKOLY ČR	25
3.1 TYPY ALTERNATIVNÍCH ŠKOL	25
3.2 ANALÝZA SOUČASNÝCH ALTERNATIVNÍCH ŠKOL	25
3.3 KLADY A ZÁPORY ALTERNATIVNÍCH ŠKOL.....	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
4 PRAKTICKÁ ČÁST	39
4.1 STANOVENÍ CÍLE VÝZKUMU, FORMULACE HYPOTÉZ	39
4.2 METODA VÝZKUMU	40
4.3 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ	41
4.4 PODMÍNKY SBĚRU DAT.....	41
5 VLASTNÍ VÝZKUM	42
6 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ A VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ	56
6.1 HYPOTÉZA 1	56
6.2 HYPOTÉZA 2	56
6.3 HYPOTÉZA 3	57
6.4 HYPOTÉZA 4	57
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM PŘÍLOH	63
PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO RODIČE.....	

ÚVOD

Z historie České republiky a jejího pedagogického zaměření víme, že má vzdělávání bohatou a dlouholetou tradici, avšak před rokem 1989 pedagogika na všech úrovních nenabízela žádné alternativní přístupy k výchově a rozvoji dítěte, ale pouze standardizované služby, bez ohledu na individualitu jedince či jeho potřeby. Devadesátá léta však přinesla zájem veřejnosti o alternativní školy a na povrch se dostávají nové alternativní přístupy a metody.

Tyto alternativní přístupy a metody se staly nedílnou a nepostradatelnou součástí novodobého českého školského systému. Objevují se na všech úrovních a to již v předškolním stadiu, kdy dítě nastupuje do mateřské školy a poprvé se samo začleňuje do kolektivu a vytváří si sociální pozici. Mateřské školy působí na dítě také v rozvoji komunikace, spolupráce, autority učitelů, sebeovládání, sebedůvěry, přizpůsobivosti a v mnoha dalších vlastnostech nezbytných pro další vývoj dítěte v moderní společnosti. Ve školním období se dítě pomocí alternativních přístupů dále zdokonaluje, rozvíjí a formuje se jeho osobnost. Škola (ať už jakákoliv) se tak stává místem, které je vedle rodiny nedílnou součástí života dítěte a proto je důležité, aby se dítě v těchto zařízeních cítilo dítě dobře.

Svět alternativních škol je značně dynamický, modely alternativních postupů se neustále vyvíjí a proměňují, vznikají stále nové modernější koncepce. Každý z těchto přístupů se snaží různě zaujmout, ať už jde o koncepci, cíle a kurikula, tak o formy a metody jejich výchovně vzdělávacího působení např. výukou cizích jazyků, hudebního zaměření či jiných možností, kterých je na dnešních školách nepřeberně. Stále častěji jsou do programů a výchovných metod zapojováni, kromě samotných dětí a učitelů i jejich rodiče. Stávají se součástí moderních vyučovacích metod k prospěchu dětí i jich samotných, neboť neztrácejí kontakt s vlastním dítětem a se světem, ve kterém dítě žije.

Cílem mé bakalářské práce bude poskytnout rodičům i široké veřejnosti přehled současných alternativních škol a alternativních programů na základních školách, zkompletovat postupy i výchovné metody těchto škol, představit jejich priority a poukázat na rozdíly mezi těmito školami a tradiční (běžnou) školou. V praktické části bakalářské práce se pokusím zjistit, zda je pro rodiče důležité základní vzdělání pro budoucí rozvoj jejich dítěte a k jakému typu základní školy rodiče předškolních dětí inklinují.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Český školský systém

1.1 Bílá kniha

Český školský systém vychází především ze zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále školský zákon), který vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, a který „*upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství*“¹ a na zákon navazujících programů a dokumentů, jako např. Národní program rozvoje a vzdělávání v České republice, tzv. Bílá kniha.

Bílá kniha, která byla vládou České republiky schválena v roce 2001, je chápána jako projekt, který utváří myšlenková východiska a taky všeobecné a rozvojové cíle. Bílá kniha definuje střednědobé, ale i dlouhodobé plány pro rozvoj ve vzdělávací oblasti, má určitou koncepci a na základě analýzy školství a vzdělávání, stanovuje pro jednotlivé stupně vzdělávání i jednotlivé vzdělávací oblasti soubory doporučení a požadavky.²

Je to zároveň otevřený dokument, který je v pravidelném horizontu kontrolován a revidován (roku 2002, 2005, 2007, 2011 byla Bílá kniha aktualizována), a do kterého se promítají také stránky každodenního života, ať již technického, ekonomického, lidského, politického atd. života, se kterými je protknut celý školský systém. Vymezuje též určitou formou vzdělání, která jsou odvozována jak z individuálních potřeb jedince zaměřeného na jeho osobní rozvoj, tak společenských potřeb. Zabývá se též cíli výchovy a principy vzdělávací politiky, evropskou a mezinárodní spoluprací ve vzdělávání, vzděláváním na všech úrovních, tj. od předškolního vzdělávání až po vzdělávání dospělých včetně rekvalifikačního a dalšího profesního vzdělávání. Snaží se vymezit vzdělávání jako komplex a je rozdělena do čtyř základních částí:

- východiska a předpoklady rozvoje vzdělávací soustavy
- předškolní, základní a střední vzdělávání

¹ *Školský zákon* [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>>, s. 2

² SKUTIL, M., ZIKL, P. a kolektiv. *Pedagogický a speciálně pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 15

- terciární vzdělávání
- vzdělávání dospělých.

Bílá kniha a její vzdělávací soustava se soustřeďuje na následující cíle:

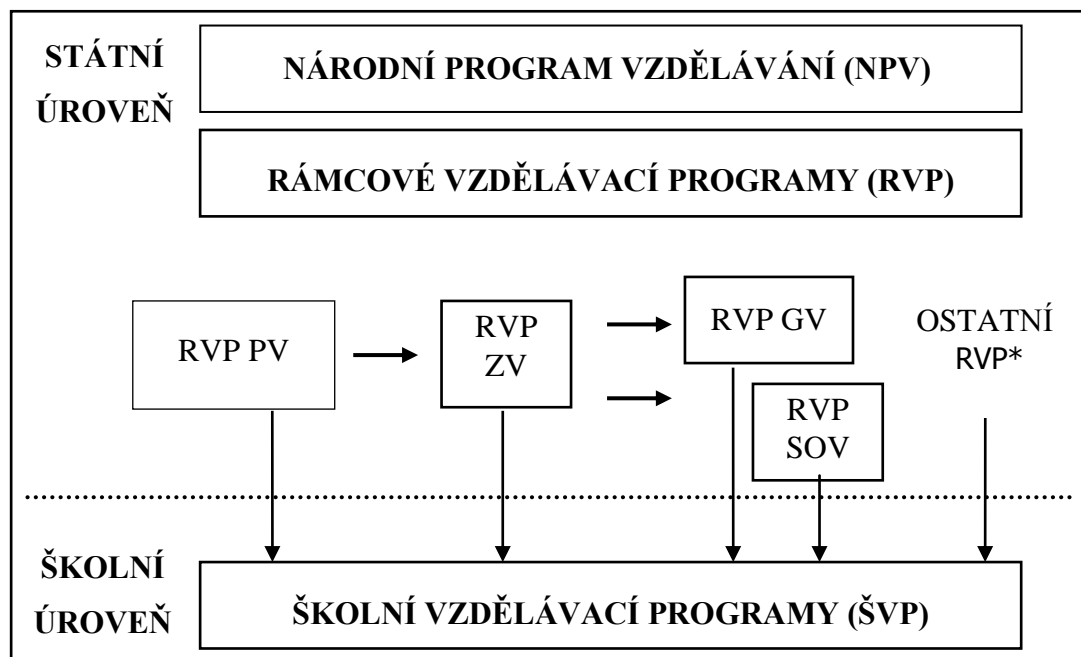
- **rozvoj lidské individuality**, soustřeďuje se především na fyzické i psychické zdraví jedince, jehož cílem je rozvoj člověka a využití jeho individuálních schopností;
- **zprostředkování historicky vzniklé kulturní společnosti** (věda, technika, morální hodnoty ...), jde o zajištění kontinuity mezi budoucí a současnou generací ve vzdělávání, uchování a rozvíjení národní a jazykové identity a ochrany kulturního dědictví;
- **výchova k ochraně životního prostředí ve smyslu zajištění udržitelného rozvoje společnosti**, jedná se o vytvoření zdravého vztahu k přírodě, životnímu prostředí a především pak odstraňování chudoby ve světě;
- **posilování soudržnosti společnosti**, snaha o stejný přístup ve vzdělávání bez jakékoliv nerovnosti, a to v otázce sociální, kulturní, etnické či zdravotního postižení. Je zde snaha také o toleranci a multikulturalitu - menšinové školství, dvojjazyčná výuka, integrace všech skupin do společnosti včetně výchovy k lidským právům;
- **podpora demokracie a občanské společnosti**, vzdělávání a škola jsou prvním prostředím, kam jedinec vstupuje z uzavřeného rodinného prostředí, proto je důležitý vztah mezi učitelem a žákem, jejich vzájemný respekt, rovnoprávnost. V tomto školním prostředí a společnosti je velmi důležitý demokratický i kritický přístup k šíření informací a postojů medií (tzv. mediální výchova);
- **výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě evropské i globalizující se společnosti**, úsilí o bezkonfliktní život a úsilí omezit negativní postoje druhých jedinců i jiných národů, menšin a kultur a respektovat odlišnosti mezi nimi;
- **zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti**, vzdělávací systém má podporovat rozvoj lidských zdrojů, ovlivňovat a zvyšovat kvalifikaci a flexibilitu pracovní síly a využívání nových technologií;
- **zvyšování zaměstnanosti**, předpokladem je mít dobré všeobecné i odborné znalosti, které se celý život prohlubují. Jde též o schopnost nacházet zaměstnání

a to i v zahraničí, uplatňovat své znalosti, být flexibilní, samostatný, umět pracovat s komunikačními technologiemi a v neposlední řadě umět kriticky myslet.³

1.2 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v souladu se školským zákonem a v prvním článku definuje stanovené, schválené, závazné kurikulární dokumenty pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou zpracovány ve dvou úrovních - státní a školní. Státní úroveň ve vzdělávacím systému je představena **Národním programem vzdělávání (NPV)** a rámcově vzdělávacími programy (RVP). NPV stanovuje vzdělávání jako celek, RVP stanovuje vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy (předškolní, základní a střední vzdělávání). Školní úroveň prezentuje školní vzdělávací programy, na základě nichž probíhá vzdělávání na jednotlivých školách.⁴

System kurikulárních dokumentů zachycený ve schématu:

Legenda: RVP PV - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání; RVP GV - Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání; RVP SOV - Rámcový vzdělávací program (programy) pro střední odborné vzdělávání.

³ *Bílá kniha* [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/files/pdf/bilakniha.pdf>>, s. 14-15

⁴ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-pv>>, s. 5

*Ostatní RVP - Rámcové vzdělávací programy, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon - Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro jazykové vzdělávání, případně další.⁵

1.3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) je rozdělen do dvanácti kapitol, ve kterých jsou vymezeny úkoly a cíle předškolního vzdělávání, vzdělávací oblasti, které stanoví, jak se má zacházet s dítětem a jeho tělem, psychikou, jazykem a řečí, poznávacími schopnostmi atd. RVP PV dále stanovuje vzdělávací obsah a rozsah vzdělávání, podmínky předškolního vzdělávání, např. životosprávu dítěte, psychosociální podmínky, organizaci a řízení mateřské školy, personální a pedagogické zajištění a v neposlední řadě i samotnou spoluúčasť rodičů. RVP PV nezapomíná ani na děti se speciálními vzdělávacími potřebami ani na děti mimořádně nadané. Obsah RVP PV však není zavazující pro děti samotné, ale stanovuje závazná pravidla, podmínky a požadavky pro institucionální vzdělávání dětí.⁶

Předškolní vzdělávání je zajišťováno mateřskými školami, do kterých dochází děti od tří do šesti (sedmi) let a jsou zde přednostně přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Mateřské školy jsou rozděleny do tříd, kde je možné začleňovat děti stejného i různého věku.

Úkolem předškolního institucionálního vzdělávání je vhodně doplňovat rodinnou výchovu a zabezpečit dítěti takové prostředí, kde nalezne vícestanné a přiměřené podněty ke svému vlastnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání má dítěti plnohodnotně obohacovat jeho denní činnost za pomoci odborné péče, která má ulehčit jeho další životní a vzdělávací cestu. Jeho úkolem je tak rozvíjet osobnost dítěte, přispívat k jeho tělesnému rozvoji a zdraví, osobní spokojenosti a pohodě dítěte, seznamovat ho se společností, světem a naučit ho normám a hodnotám, které společnost uznává.

Dalším důležitým úkolem a specifickým předškolního vzdělávání je zajistit takové vzdělávání, ve kterém budou děti co nejvíce podporovány ve svých osobnostních

⁵ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>, s. 9

⁶ BEČVÁŘOVÁ, Z. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál, 2010, s. 31

rozvojových možnostech, což znamená přizpůsobovat se vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emotivním potřebám dětí v jejich věkové kategorii.⁷

Ke splnění výše uvedených úkolů a specifík je proto velmi důležité, aby předškolní vzdělávání v mateřských školách probíhalo odpovídající formou a metodou, kde budou použity vhodné nástroje k zajímavé, radostné, spokojené a obohacující činnosti dětí. Však i sám velký filosof, myslitel a pedagog Jan Ámos Komenský (28.03.1592 - 15.11.1670) napsal knihu *Orbis Pictus* (Svět v obrazech), kde propagoval princip učení založený na hře, neboli školu hrou.

1.4 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) pokračuje svou koncepcí v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Principy RVP ZV:

- definuje povinný základ vzdělávání žáků,
- specifikuje klíčové kompetence, které mají dosáhnout žáci na konci základního vzdělávání,
- vymezuje předpokládané výstupy a obsah vzdělávání u žáků s lehkým mentálním postižením,
- do základního vzdělávání zařazuje *průřezová témata s výrazně formativními funkcemi*,
- snaha o kompletní přístup vzdělávání s vhodným propojováním, flexibilitou vzdělávacích postupů, metodami a formami výuky se všemi individuálními potřebami žáků,
- adaptace vzdělávacího obsahu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- střední školy stanovují požadavky pro přijímací řízení na jejich vstup do středního vzdělávání.⁸

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání dále zohledňuje potřeby a možnosti žáků, uplatňuje individualizaci výuky podle potřeb a schopností žáků, produkuje rozvinutou nabídku povinně volitelných předmětů, vytváří příznivé školní klima (sociální,

---

⁷ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-pv>>, s. 8

⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>, s. 10

emocionální, pracovní), průběžně hodnotí výsledky žáků na základě jejich individuálních výkonů, oslabuje příčiny k vyčleňování žáků do speciálních tříd a zvýrazňuje součinnost s rodiči žáků.

RVP ZV stanovuje cíle základního vzdělávání, které mají žákům pomoci rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout pevný základ všeobecného vzdělávání. Mezi cíle základního vzdělávání můžeme tedy zařadit:

- naučit žáky učení a podnítit je k celoživotnímu vzdělávání,
- povzbuzovat žáky k tvůrčímu myšlení a k racionálnímu uvažování,
- naučit žáky všestranně, účinně a přímo komunikovat,
- učit žáky spolupracovat a uznávat ostatní,
- vést žáky k tomu, aby se stali svébytnými a zodpovědnými osobnostmi, kteří uskutečňují svá práva a povinnosti,
- učit žáky vnímat pozitivnímu citovému přístupu k druhým lidem, okolí a přírodě,
- podněcovat žáky k ochraně fyzického, duševního a sociálního zdraví,
- směřovat žáky k respektu k jiným lidem, jejich kulturním hodnotám a ke společnému životu s ostatními lidmi,
- podporovat žáky v rozvoji vlastních schopností, vědomostí a zodpovědnosti při rozhodování o životním a pracovním zaměření.⁹

Základní vzdělávání je jedinou etapou, která je povinná pro celou populaci žáků. Tato etapa je rozdělena do dvou navazujících stupňů, které se zabývají obsahovými, organizačními a didaktickými formami a technikami školního vyučování.

1. stupeň - jeho pojetí je zaměřené na plynulý přechod dětí z prostředí rodinné výchovy a předškolního vzdělávání, kde je nutné naučit dítě povinnému, pravidelnému a systematickému vzdělávání. Tento přechod do základního vzdělávání patří k jednomu z nejtěžších období (nové prostředí, žáci, učitelé, jiný denní režim, způsob práce...), proto je nezbytné poznávat žáky jako jedince s rozvíjením jejich individuálních potřeb, jejich možnostmi a zájmy. Žáci na 1. stupni získávají základní návyky a školní dovednosti, které jsou nezbytné pro formování osobnosti žáka.

2. stupeň - žáci si zde osvojují návyky, dovednosti, vědomosti a schopnosti samostatně se učit a utvářet si hodnoty a postoje vedoucí ke kultivovanému životu, k respektování práv

---

⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>, s. 12-13

a povinností každého občana. Základem je zde také široký rozvoj žáků a provázanost ve vzdělávání, který poskytuje využívat složitější metody a způsoby. 2. stupeň umožňuje pracovat s žáky na projektech či dlouhodobějších úkolech, kde se žáci učí odpovědnosti, komunikaci a respektu k ostatním.¹⁰

RVP ZV také vymezuje klíčové kompetence, a to jako soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot pro rozvoj člověka a uplatnění se ve společnosti. Učení se klíčovými kompetencím je dlouhodobý a složitý proces, který provází žáka celý školní život (předškolní, základní i střední vzdělávání) i v průběhu jeho dalšího života. Klíčové kompetence se vzájemně integrují a pro jejich rozvoj a vývoj jsou nezbytné veškeré vzdělávací aktivity a konání, které se ve školách uskutečňují.¹¹

RVP ZV definuje v rámci klíčových kompetencí, jaké by měl mít znalosti každý žák na konci základního vzdělávání:

- **kompetence k učení** - umět vybírat správné metody, strategie a způsoby vlastního učení; nacházet a klasifikovat informace k pochopení a využití při učení; spojovat obecné termíny do souvislostí a propojovat do dalších vzdělávacích oblastí; poznávat smysl, účel a cíl učení a mít k němu pozitivní vztah
- **kompetence k řešení problémů** - vnímat a rozpoznat problémové situace, přemýšlet o příčinách za pomoci vlastního mínění a zkušeností; obstarávat si informace, analyzovat je a nacházet vhodné způsoby k řešení problémů; kriticky myslet a odpovědně se rozhodovat a obhájit si svá rozhodnutí
- **kompetence komunikativní** - umět písemně i ústně formulovat a vyjadřovat své myšlenky a názory; naslouchat, přemýšlet, umět reagovat, diskutovat, argumentovat; využívat informační a komunikační prostředky
- **kompetence sociální a personální** - spolupracovat, utvářet pozitivní atmosféru ve skupině; přijímat role; navazovat a upevňovat mezilidské vztahy, poskytnout pomoc; diskutovat a respektovat různé názory, čerpat ze zkušeností druhých; ovládat a řídit svoje jednání a chování, sebeúctu k sobě samému, zdravé sebevědomí
- **kompetence občanské** - respektovat druhé, jejich hodnoty, vcítit se do jejich situací; odmítat fyzické i psychické násilí; znát a chápat společenské normy a zákony; uvědomovat si svá práva a povinnosti vůči okolí; pomáhat v krizových situacích ohrožujících život

¹⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>, s. 12

¹¹ WALTEROVÁ, E. a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. 1. díl, Brno: Paido, 2004, s. 256-259

a zdraví člověka; zachovávat tradice, historii, kulturní bohatství; respektovat a zkvalitňovat životní prostředí

- **kompetence pracovní** - dodržovat pravidla ochrany života a zdraví; správně a bezpečně používat nástroje a vybavení při práci; přizpůsobovat se pracovním podmínkám či jejich změnám; využívat svoje dovednosti a zkušenosti v pracovním a profesním životě či v podnikatelské sféře.¹²

Základní vzdělávání je v RVP ZV rozčleněno do devíti vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny vzdělávacím oborem(y): *Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce*. RVP ZV vymezuje jejich jednotlivou charakteristiku, cílové zaměření, vzdělávací obsah a také očekávané výstupy, které jsou jak orientační (na konci 3. ročníku), tak i závazné (na konci 9. ročníku). Jednotlivý vzdělávací obsah může být integrován nebo naopak rozdělen do více vzdělávacích oborů. V RVP ZV je definováno i učivo, které je školám doporučeno a chápáno jako nástroj k dosažení očekávaných výstupů.¹³

V první části mé bakalářské práce jsem se snažil nastínit hlavní body Národního programu rozvoje a vzdělávání v České republice, tzv. Bílá kniha a Rámcově vzdělávacích programů vydávaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Je nesporné, že tyto dokumenty jsou jedním ze stěžejních při vzdělávání, a to jak předškolních, tak i školních dětí. Vzdělávání je proces bezesporu dlouhodobý a tyto dokumenty mohou sloužit jako výchozí bod, od kterého je možné se odrazit do dalšího vzdělávání, ale i jednotlivé celoživotní cesty.

---

¹² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>, s. 14-17

¹³ Tamtéž, s. 18

2 Alternativní škola

2.1 Vymezení pojmu

Pojem „alternativní“ (škola, vzdělávání) pochází z latinského slova „alter“ a v překladu se vyznačuje jako druhý, odlišný, zástupný nebo náhradní. Alternativní škola je tudíž chápána jako pojem, který má mnoho významů. Za nejčastější ji lze označit jako netradiční škola, nezávislá škola, otevřená škola aj. Pro někoho je alternativní škola každá, která se jakkoliv odlišuje od tradiční školy, pro někoho to může být škola, která musí splňovat jasná pravidla, podmínky nebo programy. Nelze proto jednoznačně vymezit jeden pojem, který by spojení alternativní školy jednoznačně definoval.

Existují ovšem určitá obecná vymezení daného pojmu, která lze najít v pedagogických encyklopediích či slovnících. Například německý slovník pedagogiky vymezuje ve volném překladu pojem alternativní školy jako:

Vzdělávací instituce, které se odlišují plně nebo jen zčásti svými cíli, obsahy, formou učení a vyučováním, organizací školního života a kooperací školy s rodiči. Vychází z kritiky veřejných státních škol. Alternativní školy jsou považovány za reformní školy především z hlediska svých odlišných základů v oblasti antropologie, filozofie či pedagogiky. Alternativní školy jsou většinou zřizovány neveřejným subjektem, jsou orientovány na děti a na budoucnost. Můžeme je také nazývat jako svobodné školy.¹⁴

Anglicko-český slovník pedagogický definuje alternativní školy takto: „*Škola, jejíž cíle, obsah nebo metody vyučování se liší od standardních*“.¹⁵

V pedagogickém slovníku se pro alternativní školy uvádí toto: „*Alternativní školy lze chápat jako obecný termín pokrývající všechny druhy škol (soukromé i veřejné), které mají jeden podstatný rys: odlišují se od hlavního proudu standardních (běžných, normálních) škol vzdělávacího systému. Odlišnost může spočívat ve specifických obsahů vzdělávání, organizace a metod výuky, hodnocení vzdělávacích výsledků žáků aj. Pojem alternativní škola nelze tedy vztahovat pouze k soukromým školám, resp. k typu zřizovatele školy, protože nestandardní mohou být i některé školy veřejné*“.¹⁶

¹⁴ SCHAUB, H., ZENKE, K. G. *Wörterbuch Pädagogik*. Aktualisierte und erweiterte Neuauflage. München, 2007, s. 22-23

¹⁵ MAREŠ, J., GAVORA, P. *Anglicko-český slovník pedagogický*. 1. Vyd., Praha: Portál, 1999, s. 16

¹⁶ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 16-17

Alternativní školy, ať to jsou školy státní nebo soukromé, mají jeden společný ukazatel oproti tradičním (standardním) typům škol. Za tento společný ukazatel lze považovat jakoukoliv odlišnost (specifičnost), která spočívá ve snaze např. v hledání lepších, efektivnějších způsobů vzdělávání, v organizaci výuky či v nových kurikulárních programech. Dále to může být odlišnost v proměně edukačního prostředí (např. různé architektonické řešení tříd), v jiném způsobu hodnocení výkonů studentů, ve vztazích mezi vzdělávací institucí a rodiči aj. Smyslem alternativních škol je tedy určitá pedagogická specifičnost konkrétního vzdělávacího zařízení nikoliv druh zřizovatele nebo způsob financování. Pedagogická specifičnost je tak tvořena za určitým smyslem uskutečnění konkrétních funkcí vzdělávání - v tom spočívá obsah existence alternativních škol.¹⁷

2.2 Vznik a vývoj alternativních škol

Alternativní školy současné podoby vznikaly v různých zemích za účelem změnit dosavadní pedagogické teorie a organizace tradičních škol. Tyto změny dosavadní pedagogiky nastaly především od počátku 20. století, obzvláště pak ve 20. a 30. letech a jsou spojovány se jmény pedagogů, jako byli M. Montessoriová, R. Steiner, H. Parkhurstová a další. Tento rozvoj pedagogiky byl však zpomalen okolnostmi, které zasáhly celou řadu evropských zemí, ať už to byly politické či fašistické systémy. Také druhá světová válka přibrzdila rozvoj alternativních škol, a tak o dalším rozvoji lze hovořit až ve druhé polovině minulého století.

V České republice byl rozvoj alternativních škol významně rozvíjen v období mezi dvěma světovými válkami a následně až počátkem devadesátých let, kdy skončilo období socialismu a její ideologická pedagogika, která odmítala a kritizovala jakékoliv alternativní vzdělávání.¹⁸

Důležitým aspektem ve vývoji alternativních škol byla osobní zkušenost zakladatelů těchto škol, především pak zkušenost pedagogická, ale také i zkušenost z oblasti sociální, politické či lékařství. Mnozí zakladatelé alternativních škol, pocházející z lékařské profese se věnovali handicapovaným dětem a své získané poznatky pak následně využívali k rozvoji a výchově dalších dětí.

---

¹⁷ PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2004, s. 20-22

¹⁸ SVOBODOVÁ, J., JŮVA, V. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996, s. 10-14

Alternativní školy v současnosti mají velmi rozmanitý charakter a mohou se lišit obsahem výchovně-vzdělávacích prací, organizací, metodami atd. Vycházejí z **kritiky dosavadního školství**, kde je tradičnímu školství vytýkáno především:

- nedostatečný rozvoj žáka po stránce rozumové, citové a volní
- nedocení tvůrčího a pracovního konání žáků
- kladení malého důrazu k estetickým, sportovním a zdravotním hlediskům vzdělávání
- zaměření na výkonové učení
- neúměrný režim školy a velký důraz na kázeň žáků
- autoritativní výchova učitelů vůči žákům
- necitlivý a neosobní přístup pedagogů
- malá spolupráce školy s rodiči, obcí a ostatními institucemi.¹⁹

Z výše uvedené kritiky tradičních škol vznikla následně tato nová východiska alternativních škol:

- *„změna celkové orientace školy“;*
- *komplexní rozvoj osobnosti v jednotě její stránky intelektuální, emocionální a volní;*
- *nahradit dosavadní „školu učení“ novou „školou tvůrčí“;*
- *posílit pracovní aspekty školy (uskutečnit školu činnou, pracovní, aktivní apod.);*
- *zvýšenou pozornost věnovat aspektům estetickým (umělecké kreativitě), tělovýchovným a zdravotním;*
- *aktivizovat morálně výchovnou funkci školy;*
- *prohloubit kontakty školy se životem, se společností, s rodinou i s přírodou*
- *překonat tradiční formy výuky ve třídě formami skupinovými a individuálními;*
- *posílit úlohu hry v rozvoji jedince vedle učení a práce;*
- *překonat strohé tradiční členění žáků podle věku a vytvářet přirozené životní skupiny dětí;*
- *navodit nový partnerský vztah učitelů a žáků a pozitivně změnit celkovou atmosféru školy“.²⁰*

---

¹⁹ SVOBODOVÁ, J., JŮVA, V. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996, s. 6

²⁰ Tamtéž, s. 6-7

Na základě těchto nových východisek alternativní školy plní své cíle a plány, které vycházejí z filozofie svých zakladatelů, a pomocí kterých naplňují své záměry a cíle vzdělávání a výchovy jedince.

2.3 Vlastnosti alternativních škol

Každá alternativní škola má svoje osobité vlastnosti, kterými se liší od ostatních. Tyto vlastnosti není jednoduché charakterizovat, přesto se o ně pokusili němečtí autoři Klassen a Skiera, kteří představili pět hlavních bodů, pomocí nichž lze charakterizovat alternativní školy:

- Pedocentrismus - alternativní škola se orientuje na osobu jedince, jeho blaho a současně se věnuje jeho individuálními potřebami.
- Princip aktivity - alternativní škola používá různé vyučovací formy (např. rozhovor, skupinové i individuální práce, oblíbené projektové vyučování atd.). Cílem výchovného procesu je rozvoj aktivity a odpovědnosti jedince.
- Snaha o komplexní výchovu dítěte - v alternativních školách se neklade důraz pouze na intelektuální stránky rozvoje jedince, ale i na oblasti jeho emočního a sociálního rozvoje.
- Alternativní školou se rozumí *společenství* nejen žáků, učitelů, ale i rodičů, kteří společně vytvářejí podoby a metody výchovy a vzdělávání.
- Princip „z života pro život“ (v překladu „*Par la vie – pour la vie*“) - cílem vzdělávání je snaha o zapojení jedince do edukačního prostředí i nad rámec školní třídy.²¹

Tyto základní vlastnosti vystihují alternativní školy velice stručně a obecně. Můžeme vyzorovat, že ze základních vlastností alternativního vzdělávání se jedná především o humanizační proces, který nahrazuje dosavadní vzdělávání na běžných školách. Kromě toho existují i další vlastnosti alternativních škol.

Těmito dalšími vlastnostmi alternativních škol mohou být:

- **Pozitivní přístup** - pochvala, úsměv, přátelská atmosféra, to vše vede žáka k maximálním výkonům, přináší dobrý pocit z práce a podporuje jeho sebedůvěru.

---

²¹ PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2004, s. 30-31

- **Individualizace** - důležitá vlastnost, která pomáhá při zvládnání žáků v závislosti na jejich temperamentu, rozdílných učebních stylech, jejich pracovnímu tempu, různých schopnostech, zkušenostech a vědomostech.
- **Vlastní činnost** - jedná se o činnosti jako je rozhovor, diskuse, experiment, výroba a konstruování návrhů, dramatizace a hra rolí, tvůrčí hra či tvořivé psaní.
- **Variabilita** - jde o schopnost dosažení různých výsledků při využití rozdílných postupů a metod, o předvídavost, toleranci a akceptování různosti.
- **Svoboda** - demokratický přístup k pojetí života žáků, odpovědnost za své vlastní jednání a rozhodnutí, k vytváření vlastních názorů.
- **Kooperace** - podpora spolupráce žáků bez toho, aby mezi sebou soupeřili nebo soutěžili. Je založena na pomoci, radě, obhajobě vlastního názoru a přijetí názoru jiných. Záměrem je nenásilnost, empatie a soucítění.
- **Konstruktivní přístup** - žák pouze nepřijímá a neopakuje navržené procesy, ale sám se zapojuje na základě získaných zkušeností a dovedností, vytváří si vlastní úhel pohledu na věc a konstruuje svoje vlastní poznání, snaží se porozumět, komunikovat, kombinovat, asociovat.
- **Smysluplnost a srozumitelnost** - žákovi získané zkušenosti, poznatky a dovednosti pomáhají orientovat se ve světě i dalším v životě.
- **Hravost** - významný element ve výchově a vzdělávání, který se potvrdil historickou zkušeností i praxí.
- **Zdravotní aspekt** - děti jsou vedeny k odpovědnosti za své vlastní zdraví, školy učí děti jeho význam a chápání zdraví jako významnou životní hodnotu.
- **Globální pojetí** - pomocí tematických celků, ve kterých je učivo slučováno, žáci lépe proniknou do souvislosti, celistvosti a vzájemné souvislosti jednotlivých sfér světa a jeho problémů.²²

Neopomenutelnou vlastností alternativních škol je bezpochyby i demokracie. Demokracii můžeme charakterizovat jako „*zdůrazňování hodnot, jako jsou participace, spravedlnost, rovnost, společné rozhodování, spolupráce, dělba pravomocí, posilování role různých lidí a jejich skupin, vzájemný respekt, rozmanitost atd.*“²³. Jedná se tedy o postoje, které dávají alternativním školám dostatečné příležitosti, které jsou součástí jejich společného života, učení a práce.

²² MAŇÁK, J. a kol. *Alternativní metody a postupy*. Brno: MU Brno, 1997, s. 12-13

²³ POL, M., RABUŠICOVÁ, M., NOVOTNÝ, P. a kol. *Demokracie ve škole*. 1. vyd, Brno: MU Brno, 2006, s. 7

2.4 Funkce alternativních škol

Dalším důležitým aspektem k pochopení alternativních škol je poznání, jaké funkce alternativní školy vůbec plní. Zde se můžeme společně zamyslet a položit si otázku: Jaký smysl mají vůbec alternativní školy? Copak tradiční typy škol nemají jako svůj cíl vzdělávat a komplexně rozvíjet osobnosti dětí? Samozřejmě, že tradiční škola tyto cíle má, ale k pochopení alternativních škol je podstatné zjistit kromě již popsanych vlastností i funkce, které alternativní školy plní.

V literatuře se uvádějí tyto funkce:

1. **Funkce kompenzační** - za vznikem alternativních škol je snaha odstranit nedostatky tradičních typů škol. Jedná se tedy o kompenzaci a schopnost zabezpečovat potřeby společnosti, které tradiční škola uspokojit nemůže.
2. **Funkce diverzifikační** - znamená, že alternativní školy zajišťují různorodost a variabilitu ve vzdělávání a poskytují rozmanitou nabídku edukačních možností.
3. **Funkce inovační** - znamená, že alternativní školy vytvářejí prostor, ve kterém se uskutečňuje experimentování a různé inovace v organizaci vzdělávání (nové modely v procesu vzdělávání, organizaci a obsahu výuky ...).²⁴

Tyto funkce spolu s vlastnostmi jsou považovány za pozitiva alternativních škol, avšak při veškeré snaze, která jsou vynakládána na jejich zavedení do všech typů škol, narážíme na různé těžkosti (např. ztráta elánu a nadšení propagátorů alternativních škol, vyčerpání ...). Překážkou může být také samotná filozofie vzdělávacích programů či ideje alternativních škol. Proto můžeme říct, že alternativní školy včetně jejich funkcí a vlastností inspirují zájemce, kteří hledají určitou cestu a seberealizaci k naplnění svých cílů, které u tradičních škol nenajdou.²⁵

2.5 Srovnání alternativního a tradičního typu škol

Tradiční forma

- výuka se uskutečňuje dle pevně stanoveného rozvrhu hodin
- jen učitel má pravdu, kterou transportuje žákům

Alternativní forma

- výuka a rozvrh dne se provádí podle zájmu a aktuálních potřeb dětí
- učitel působí jako poradce, partner žáků

²⁴ PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. 2. upr. vyd, Praha: Portál, 1996, s. 19-21

²⁵ TOMANOVÁ, D. *Alternativní školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 32-33

- žák plní úkoly zadané učitelem	- žák sám rozhoduje o pořadí a rozsahu zadaných úkolů
- priorita paměťového učení a vnější motivace	- nalézání a objevování učení, vnitřní motivace
- důraz na selektivní výkonovou soutěživost	- důraz na kreativitu, spolupráci
- vzdělávání je omezeno prostorem učebny	- vzdělávání je otevřené i prostorům mimo učebnu a školu
- malý důraz kladen na pozitivní atmosféru, tvořivost i iniciativu	- naopak důraz kladen na pozitivní atmosféru, tvořivost a iniciativu. ²⁶

Výše uvedené rozdíly nemůžeme chápat naprosto striktně, jsou totiž formulovány neobjektivně a vyhroceně. Různé vlastnosti uvedené pod alternativní formou vzdělávání se dnes praktikují i ve standardních školách a naopak školy s tradiční formou vzdělávání, kde by byly přísně dodržovány výše uvedené body snad už ani dnes nenajdeme. Rozdělení do této podoby je nezbytné k tomu, aby se stanovilo, na které cíle je nutné se zaměřit a podporovat jejich rozvoj.

Ve druhé části bakalářské práce jsem se snažil popsat co je to alternativní škola a to z několika zdrojů a od různých autorů, její vznik a historii a důvody, které vedly k počátkům alternativních škol. Věnoval jsem se funkcím a vlastnostem alternativních škol, které jsou jejich nedílnou součástí, a které nás blíže seznamují s jejich smyslem a fungováním. Napsal jsem zde také rozdíly mezi běžnou (standardní) školou, která se řídí přesně státem stanovenými normami a alternativní školou, která má zvláštní vzdělávací programy, které jsou specificky zaměřené k programu alternativní školy.

---

²⁶ PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2004, s. 31

3 Současné alternativní školy ČR

3.1 Typy alternativních škol

Alternativních škol je v současné době velké množství a jejich různorodost a variabilita má za následek, že se v nich může člověk snadno ztratit. Proto můžeme podle J. Průchy alternativní školy rozdělit do tří hlavních skupin:

1. Klasické reformní školy - rozvíjely se v 1. polovině 20. století a patří sem školy: waldorfská, montessori, daltonská, freinetovská a jénská.
2. Církevní (konfesní) školy - katolické, protestantské, židovské - začaly být budovány po listopadu 1989.
3. Moderní alternativní školy - vznikají v posledních několika letech a čerpají ze zkušeností klasických reformních škol. Jejich podoba a obsah může mít různou podobu a způsob vzdělávání. Patří sem: Začít spolu, Zdravá škola, Integrovaná tématická výuka a Projektové vyučování.²⁷

3.2 Analýza současných alternativních škol

Waldorfská škola

Jeden z nejznámějších typů alternativních škol založil rakouský filozof a pedagog Rudolf Steiner (1861-1925). Waldorfská škola byla založena podle jeho představ roku 1919 ve Stuttgartu na základě podnětu továrníka Emila Molta, který si přál zřídit školu pro děti svých zaměstnanců pracujících v továrně na výrobu cigaret Waldorf-Astoria - odkud proto pramení název waldorfské školy.²⁸

Waldorfská pedagogika si klade za cíl především plnohodnotný a vyrovnaný rozvoj vnitřních sil všech jedinců, dále pak výchovu „hlavy, srdce a rukou“ (kreativní a pracovní vyučovací metody), výchovu ke svobodě, rovnováhu jedince k přírodě a světu samému.²⁹

Rudolf Steiner a jeho waldorfská pedagogika vychází z **antroposofie**, která je systémem filozoficko-pedagogických názorů na vzdělávání člověka. Je považována za „duchovní“

²⁷ PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2004, s. 37-38

²⁸ SMOLKOVÁ, T. *Dítě v úctě přijmout*. Praha: Maitrea, 2007, s. 9

²⁹ POL, M. *Waldorfské školy: izolovaná alternativa, nebo zajímavý podnět pro jiné školy?*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 22-28

vědu, která ze zkoumání světa a člověka postupně přechází k základům a k podstatě samotného člověka. Odsud se odvozují metody a obsah výuky waldorfské školy.³⁰

Rudolf Steiner rozdělil vývoj člověka do sedmiletých period, které mají svůj specifický význam a důležitost, a kde v každé jednotlivé periodě dochází u jedince k:

0 - 7 let; rychlému a zřetelnému rozvoji těla fyzicky i duševně, učí se nápodobu, věří autoritám a opakuje po nich, základní motto „Svět je dobrý“.

7 - 14 let; další fáze rozvoje těla, především pak paměti, dítě by mělo poznávat, co si myslí jiní a z toho odvozovat vlastní názory. V této fázi se dítě dostává do puberty (kolem 12 roku věku) a poznává nový pojem láska. V této fázi je důležité rozvíjet duševní stránku dítěte, umělecké vnímání, hra na hudební nástroj. Základní motto zní „Svět je krásný“.

14 - 21 let; poslední fáze, důraz kladen na samostatné myšlení jedince, který má vytvořen vlastní názor, pro toto období je typické hledání ideálů a i místa ve skupině, je to také silně emotivní období, kdy zpracováváme mnoho prožitků. Základní motto zní „Svět je pravdivý“.³¹

Vzdělávání ve waldorfské škole je rozděleno do tzv. **epoch** (bloků), ve kterých se žáci soustavně věnují určitou dobu určitým předmětům. Tyto epochy jsou rozděleny do dvouhodinových vyučovacích bloků po dobu 3-4 týdnů, kdy se žáci věnují jednomu předmětu a lépe se do problému ponoří a pochopí učební látku. Jsou dále rozděleny do 3 částí, a to na část rytmickou, hlavní a vypravovací. Další zvláštností výuky je také to, že se výuka uskutečňuje bez učebnic, pouze za pomoci encyklopedií, atlasů a další učebních pomůcek, které si připravuje vyučující sám nebo se svými kolegy. Hodnocení žáků se ve waldorfských školách neuskutečňuje pomocí klasických známek, ale formou slovního hodnocení, které charakterizuje jeho veškeré přednosti a nedostatky, jeho pokroky i potíže v předešlém školním roce.

Závěrem bych zhodnotil Waldorfské školy jako nejrozšířenější typ alternativních škol, které vznikly z reformně-pedagogického hnutí. Jejich cílem je vzdělávání a výchova ke svobodě a rovnosti, utváření osobnosti, rozvoj intelektuálních a emocionálních schopností, zvědavost a vůle se dále vzdělávat.

³⁰ VALENTA, M. *Waldorfská pedagogika a jiné alternativy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1993, s. 19-21

³¹ KASPER, T. *Reformní a alternativní aspekty vzdělávání – historické kontexty a současné příklady*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, s. 28-30

Montessori škola

Alternativní škola nazvaná po své zakladatelce, italské lékařce (zabývala se mentálně postiženými dětmi), pedagožce, průkopnici mírového hnutí a organizátorky za práva dětí a žen - Marii Montessoriové (1879- 1952).³²

V roce 1907 založila pro chudé děti od 3 do 7 let v Římě **Dům dětí** (Casa dei bambini), které se stalo vzorovým předškolním zařízením nejen pro celou Itálii, ale i v řadě dalších zemí po celém světě. Její výchova je zaměřena na specifčnost dítěte, kterému se snaží výchovou zajistit svobodný a spontánní rozvoj jeho tvůrčích schopností. Důležitým faktorem, který toto může zajistit, je *vhodné prostředí*, proto se Montessoriová koncentruje na úpravu takového prostředí, kde řeší jeho volbu, vhodné zařízení (praktičnost, jednoduchost, estetičnost), ale i speciální prostředky, které pomáhají dětem k poznání světa (jedná se o prostředky k běžnému životu přizpůsobené dětem). V takovém prostředí se mohou děti plně soustředit a ponořit se do úkolů, které je dostatečně zaujmou a upoutají. Toto je nazváno jako tzv. **Montessori fenomén**.³³

Významným faktorem Montessori školy je vnitřní touha dětí se něčemu novému naučit. Podle Montessoriové se tato vnitřní touha (potřeba) dětí odvíjí od tzv. *senzitivních fází*, neboli postupného vzdělávání, tj. kdy každé dítě v určitém věku je citlivé pro vnímání a chápání určitých skutečností. Montessoriová je rozdělila do tří fází:

V první fázi (0-6 roků - je dále dělena na 0-3 a 3-6 roků) se odehrává řada důležitých proměn, děti začínají vnímat svět kolem sebe, učí se pohybovat, učí se řeč a začleňují se do skupiny mezi ostatní děti.

V druhé fázi (7-12 roků) předcházející pubertě, se děti morálně vyvíjí a rozšiřují si sociální prostor.

Ve třetí fázi (12-18 roků - puberta) se děti vyvíjí k samostatnosti a nezávislosti.³⁴

Pro Montessori školu je také charakteristická výuka ve *věkově smíšených skupinách* dětí, kde je odmítáno rozdělování dětí podle ročníků a naopak jde o slučování dětí různého věku. Cílem je naučit děti vzájemné spolupráci a pomoci, ale také naučit děti respektovat ostatní a navzájem si nepřekážet.

³² ZELINA, M. *Alternativné školstvo*. Bratislava: INTERLINGUA, 1993, s. 8-9

³³ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paído, 2003, s. 67-68

³⁴ MONTESSORIOVÁ, M. *Od dětství k dospívání*. Praha: Triton, 2011, s. 15-16

Další počin, který je přiřazován Marii Montessoriové, je tzv. fenomén *polarizace pozornosti*. Vychovatel je při učení v pozadí a pozoruje samotnou činnost dítěte, které je schopné vysoké koncentrace na určitou činnost, při které se vnitřně rozvíjí a zdokonaluje. Vychovatel také přistupuje k dítěti vždy jako k dospělému a plně respektuje jeho individuální stránku osobnosti.³⁵

Základem Montessori vzdělávání je **svoboda dítěte**, kterou nelze chápat jako neomezenou volnost, ale jako možnost svobodně jednat, konat a nabývat cenné zkušenosti. Svoboda vede dítě k jeho aktivitě, **samostatnosti a osobní nezávislosti**. Výchova je tak podle Montessoriové svobodnou výchovou osobnosti, pomocí které nabývá nezávislosti a vlastní samostatnosti. Principem dále je, aby se dítě v rámci své činnosti naučilo zodpovědnosti vůči svým rozhodnutím, vytrvalosti, koncentraci, sebedisciplíně a rozvoji své osobnosti.³⁶

Na závěr bych ještě jednou zdůraznil vzdělávací princip, který Marie Montessoriová přijala za svůj. Byl to požadavek jednoho z dětí k vychovateli: „*Pomoz mi, abych to mohl udělat sám*“.³⁷ V něm můžeme vidět, jak krásně se odráží svoboda a volnost dětí, bez toho, aby zůstaly ponechány samy sobě v úplné bezradnosti.

Daltonská škola

Daltonská škola byla založena americkou učitelkou Helenou Parkhurstovou (1886-1973), která spolupracovala s Marií Montessoriovou, od níž získala podněty i podporu pro svou vlastní experimentální školu. V městě Daltonu (Massachusetts, USA) se seznámila s ochotnými a nadšenými učiteli i dalšími spolupracovníky, se kterými založila v roce 1919 v New Yorku školu „The Dalton School“, kde šířila a propagovala své názory, tzv. **daltonský plán**.

Hlavní myšlenkou daltonského plánu je rozdílná organizace vzdělávání, která nefunguje jako jednotně ucelený systém, který je nutný dodržovat, ale jde o soubor principů, které ovlivňují styl výuky. V praxi to znamená, že do jednotlivých tříd jsou zařazeny děti rozdílné věkové úrovně, které plní zadané úkoly rozdělené do bloků, žáci spolupracují s učitelem, který vytváří vzorec průběhu výuky, nebo spolupracují mezi sebou navzájem

³⁵ ZELINKOVÁ, O. *Pomoz mi, abych to dokázal*. Praha: Portál, 1997, s. 26-29

³⁶ KASPER, T., KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 133-134

³⁷ SVOBODOVÁ, J., JÚVA, V. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996, s. 27

a podporují se. Není důležité, který se zadaných úkolů začnou plnit první, hlavním cílem je dopracovat se ke zdárnému cíli.³⁸

Daltonský plán vzdělávání je založen na třech zásadních principech: **svoboda a zodpovědnost, spolupráce a samostatnost.**

Svoboda a zodpovědnost - jeden ze stěžejních principů daltonu. Nejedná se o svobodu ve smyslu absolutní svobody, nýbrž svobody po dosažení určité zodpovědnosti. Žák je zodpovědný za výsledek své práce i za celý proces jejího vzniku.

Samostatnost - samostatností se rozumí hlavně hledání řešení zadaného úkolu ze strany žáka. Tímto vznikají dva aspekty. Prvním je, že samostatné řešení problému motivuje žáky k dalším krokům. A druhým, že vzniklou organizací, má vyučující více času na pomalejší nebo naopak talentovanější žáky.

Spolupráce - učení probíhá na úrovni žák a žák, nebo žák a učitel. Spolupráce na školách může probíhat i za pomoci „tutorů“ nebo „mentorů“. „Tutor“ je starší žák, který pomáhá mladšímu s učivem, jakmile se nedostatek ve studiu odstraní, program je ukončen. „Mentor“ je starší žák, který se spontánně ujme nově příchozího žáka a osvojí mu potřebné návyky. Spolupráce žáků je nesmírně přínosná, žáci se naučí mezi sebou lépe komunikovat, poznávají vzájemné rozdíly, učí se akceptovat a respektovat jeden druhého.³⁹

Můžeme říci, že Daltonský systém a jeho efektivní forma vyučovacích metod, která je založena na svobodě, zodpovědnosti, spolupráci a samostatnosti, napomáhá dítěti ke zdokonalení svých schopností a vědomostí, ale i ke zdokonalení své osobnosti.

Začít spolu

Vzdělávací program Začít spolu (mezinárodně označen jako **Step by Step**) je vzdělávací program, který se v České republice začal realizovat od roku 1994 v mateřských školách a od roku 1996 i na školách základních. Program Začít spolu znázorňuje otevřený pedagogický přístup, který využívá moderní poznatky z pedagogické a psychologické oblasti, ke kterým se pedagogika doposud dopracovala. Zakládá si na rozvoji osobnosti, znalostech a dovednostech, které jsou pro člověka důležité, aby byl schopen žít v současném světě. Učí děti reagovat a vyrovnávat se se změnami, kriticky myslet,

³⁸ RÝDL, K. „Laboratorní“ daltonský plán jako inspirace pro efektivní práci školy. Učitelství, 1999, č. 13, s. 18-19

³⁹ WENKE, H., RÖHER, R. *At' žije škola. Daltonská výuka v praxi.* Brno: Paido, 2000, s. 19-23

rozpoznávat a řešit problémy, učí představivosti a tvořivosti a v neposlední řadě i odpovědnosti dětí za svá rozhodnutí.

Program Začít spolu si zakládá na individuálním přístupu k dítěti a spolupráci školy, rodiny a společnosti v celé šíři výchovy a vzdělávání. Program se také zaměřuje na děti se speciálními potřebami (např. děti nadané, s postižením, s vývojovými poruchami učení, děti z etnických menšin ...), které začleňuje do společnosti, a tím znázorňuje **pedagogický přístup zaměřený na dítě**.⁴⁰

Záměrem programu Začít spolu je podpora a vývoj dětí k:

- *fyzickému vývoji* - jedná se o procházky či o běhání po zahradě, lezení, poskakování dětí, základy gymnastiky, hry s míčem, sezónní aktivity;
- *sociálně-emocionálnímu vývoji* - vyjadřování pocitů, řešení nedorozumění a sporů, vzájemná péče mezi dětmi a úcty navzájem, spolupráce mezi sebou;
- *k rozvoji inteligence* - hlavním cílem je rozvoj samostatného myšlení a uvažování, dále zabývání se věcí do hloubky, pozorování a chápání dění;
- *k rozvoji jazyka a matematicko-logické představě dětí*.⁴¹

Organizace vyučování vzdělávacího programu Začít spolu se uskutečňuje pomocí **vyučovacích bloků**, které nemusí být vždy jen 45 minut jako běžná vyučovací hodina, tak i pomocí **tematických projektů**, které spojují jednotlivé předměty v ucelený celek pro lepší vnímání světa.

Struktura typického dne ve vzdělávacím programu Začít spolu začíná tzv. *ranním kruhem*, který trvá přibližně 20-30 minut, a ve kterém se udržují zavedené rituály, např. vítání se, zpěv ... Ranní kruh slouží i k řešení organizačních záležitostí, např. jaké plány budou v ten den dělány, jaké aktivity se uskuteční atd.

Po ranním kruhu následuje *společná práce*, která trvá asi 60-90 minut. Zde se uskutečňuje tradiční výuka dětí (český jazyk, matematika), která je obohacena o zajímavé didaktické hry (např. různé gramatické jevy, násobilka ...). Děti zde mohou pracovat samy nebo ve dvojicích či malých skupinách. Součástí tohoto bloku je také výuka tělesné výchovy a cizích jazyků.

Po společné práci následuje *přestávka* v délce 20-30 minut, které slouží k regeneraci žáků (žíněnky, školní zahrada ...) a učitelům k přípravě na následující činnosti.

⁴⁰ KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J., *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Praha: Portál, 2003, s. 12-13

⁴¹ GARDOŠOVÁ, J., DUJKOVÁ, L. *Vzdělávací program začít spolu*. Praha: Portál, 2003, s. 17

Po přestávce začíná dětem *činnost v centrech aktivit*. Jedná se o učební koutky ve třídách, ve kterých děti pracují samostatně. Práce v centrech je zaměřena na jednotlivý vyučovací předmět (např. český jazyk, matematiku ...) a podle toho jsou také koutky upravené. V centrech jsou pro děti nachystané kromě základních (povinných) úkolů i úkoly volitelné. Každopádně všechny úkoly slouží k přemýšlení i praktické činnosti dětí, na kterou dohlíží pedagog.

Na závěr dne je pro děti připraven *hodnotící (závěrečný) kruh*, který trvá asi stejný čas jako kruh ranní. V závěrečném kruhu děti hodnotí uplynulý den, svou práci, vyjadřují se k ní a stanovují si cíle dalšího učení. K hodnocení se vyjadřuje i pedagog, který k tomu využívá především pozorování žáků. Pedagog hodnotí žáka tak, že ho porovnává se sebou samým (jeho vývoj) a nikoliv s ostatními a snaží se, aby hodnocení žáka bylo pozitivní a vedlo jej k dalšímu pokroku.⁴²

Vzdělávací program *Začít spolu* můžeme zhodnotit jako poměrně nově zavedený program, který je zaměřen na samostatnost a individuální přístup k dítěti a na podpoře a spolupráci rodiny.

Zdravá škola

Škola podporující zdraví (dříve Zdravá škola) je původem skotský program podpory zdraví ve školách, který byl zformován jako komplexní podpora zdraví, starost o souhrnné klima školy, především pak o mezilidské vztahy ve škole i vztahy školy k okolí. Je to program Světové zdravotnické organizace, který je možné od roku 1991 zavést i ve školách v České republice.⁴³

V posledních letech dochází k výrazné změně chápání pojmu zdraví. Filozofie programu Škola podporující zdraví nechápe zdraví jen jako fyzický a psychický stav těla, ale snaží se chápat zdraví jako komplex - v širších i hlubších souvislostech - zdravý životní styl, zdravá strava, zdravé město, krajina ... Škola podporující zdraví se snaží o soulad tělesného zdraví s našim myšlením a celkovým způsobem života, s postoji a vztahy k druhým lidem, vztahem mezi zdravím člověka a zdravím prostředí a krajiny.

⁴² KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J. *Vzdělávací program začít spolu*. Praha: Portál, 2003, s. 78-81

⁴³ HAVLÍNOVÁ, M. *Jak změnit školu, která zdraví poškozuje ve školu, která zdraví podporuje*. Časopis Pedagogika, 1993, č. 5, s. 3-4

Zdraví je založeno na výše uvedených vzájemných působeních (interakcích), které nazýváme jako interakční. Interakční pojetí zdraví tak uplatňuje vzájemnou propojenost složek zdraví, a to ve třech interakčních soustavách:

- individuální (zdraví tělesné, duševní, sociální ...)
- komunitní (zdravé prostředí, v němž jedinec žije, pracuje)
- globální (zdraví celého světa).⁴⁴

Škola podporující zdraví je založena na dvou principech, a to k *respektu k přirozeným potřebám jednotlivce*, kde se za nejdůležitější považuje postoj, kterým škola zušlechťuje žáky, učitele i rodiče a k *rozvíjení komunikace a spolupráce*, kde se jedná o proces osvojování dovedností, čímž rozumíme sdělování myšlenek, emocí, postojů, cílů, hodnot, ale také spolupráci všech zúčastněných osob k dosažení vytyčeného cíle.⁴⁵

Škola podporující zdraví uplatňuje strategii podpory zdraví ve škole, přispívá k přeměně a rozvoji školy a k nejvhodnějšímu vývoji a rozvoji každého jednotlivce, žáka, učitele a to vše ve spolupráci s rodiči. K tomu všemu jí slouží tzv. **pilíře** - pohoda prostředí, zdravé učení, otevřené partnerství. Tyto pilíře jsou chápány jako podporující a doplňkové oblasti, k naplnění cílů zdravé školy.

Projektová výuka

Projektová výuka, projektová metoda, projekt - všechny tyto názvy jsou chápány jako alternativní metody odlišné od tradičního vyučování předmětů. Jejich cílem není pouhá prezentace výkladu vyučujícího, která může být doplněna názornými pomůckami k zapamatování si učiva, ale podstatou je nalezení řešení zadaného úkolu, cíle - projektu. Projekt proto musí být zajímavý a motivační, aby se s ním žáci ztotožnili, přijali ho za svůj a řešili ho.

Kasíková vidí projekt jako „*specifický typ učebního úkolu, ve kterém mají žáci možnost volby tématu a směru zkoumání, a jehož výsledek je tudíž jen do určité míry předvídatelný. Je to úkol, který vyžaduje iniciativu, kreativitu a organizační dovednosti, stejně tak jako převzetí odpovědnosti za řešení problémů spojených s tématem*“.⁴⁶

⁴⁴ HAVLÍNOVÁ, M., KOPŘIVA, P., MAYER, I., VILDOVÁ, Z. a kolektiv. *Program podpory zdraví ve škole*. Praha: Portál, 1998, s. 20-21

⁴⁵ Tamtéž, s. 39-54

⁴⁶ KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2. vyd., Praha: Portál, 2010, s. 47

Projektová výuka, která je chápána jako **společný úkol**, je vhodná pro *žáky nadané*, kteří se mohou podílet na zpracování projektu, tak i pro *žáky méně nadané* a *žáky méně chápající*, kterým se může učitel více věnovat, a to díky žákům nadaným.⁴⁷

Pro úspěšnou realizaci projektu je nezbytné dodržet fáze, které již propagoval zakladatel projektové výuky W. H. Kilpatrick:

1. Stanovení cíle - tato fáze nám určuje, zda je projekt realizovatelný, uskutečnitelný.
2. Vytvoření plánu řešení - důležitá fáze celého projektu, stanovuje plán, počet účastníků, výběr jednotlivých úkolů; měla by obsahovat předpoklad nákladů na realizaci, potřebný materiál...
3. Realizace plánu - v této fázi se uskutečňují plánované operace k dosažení předpokládaného cíle; žáci zapojují všechny svoje schopnosti, experimentují, učí se; učitel bývá většinou v pozadí a dohlíží na danou činnost.
4. Vyhodnocení - je to jeden z motivačních faktorů, napomáhá ke společnému úsilí a zhodnocení práce na projektu; důležitá je prezentace výsledků samotným žákům, případně i ostatním osobám (rodičům ...).⁴⁸

Základní hlediska projektové výuky lze podle Kasíkové nalézt v následujících principech:

- zřetel k potřebám a zájmům žáků - každá škola bere v úvahu potřeby a zájmy dítěte komunitní (zdravé prostředí, v němž jedinec žije, pracuje)
- zřetel k aktuální situaci - na projektech se pracuje dle aktuální situace žáka
- interdisciplinarita - propojení a aktivní spolupráce všech zúčastněných
- seberegulace při učení - žák si sám řídí své aktivity, učitel má v projektech konzultační úlohu
- orientace na produkt - výsledkem projektu je práce, následně produkt, který dává žákům motivaci a smysl učení
- skupinová realizace - žáci se učí spolupracovat a komunikovat ve skupině a začlenit se do ní
- společenská relevantnost - projektem lze spojit školu s okolním světem.⁴⁹

Projektovou výuku můžeme tedy chápat jako přirozený a nenásilný způsob poznávání, která respektuje individuální potřeby a možnosti žáků. Napomáhá k celkovému rozvoji

⁴⁷ NOVOTNÝ, J. *Projektová výuka a aspekty tvořivosti v edukačním procesu*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2012, s. 22

⁴⁸ MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 169

⁴⁹ VALENTA, J. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993, s. 8-9

osobnosti, učí žáky spolupráci, komunikaci, toleranci, odpovědnosti, tvořivosti a umožňuje získávat znalosti spojené s prožitkem a smyslovým vnímáním.

Integrovaná tematická výuka

Integrovaná tematická výuka (dále jen ITV) je úzce propojena s projektovou metodou, kterou jsem se zabýval v předchozí části. Obě metody jsou postaveny na aktivním zapojení žáka, nikoli jen na jeho pasivním poslechu učitele. Tento model zformovala a popsala v roce 1993 americká pedagožka Susan Kovaliková. Jde o propracovaný didaktický systém, který se zakládá na poznatcích z výzkumu mozku, které Kovaliková získala při práci s nadanými dětmi.

Model ITV výstižně definuje Podroužek ve své knize, a to: *„Integrovaná výuka je chápána ve smyslu spojení (syntézy) učiva jednotlivých učebních předmětů nebo kognitivně blízkých vzdělávacích oblastí v jeden celek s důrazem na komplexnost a globálnost poznávání, kde se uplatňuje řada mezipředmětových vztahů.“*⁵⁰

Model ITV vyžaduje podle své autorky Kovalikové také východiska, která jak jsem již zmínil, jsou v jednotě s výsledky výzkumu mozku a vývojovými charakteristikami dětí, a která jsou následující:

- *cílem vzdělávání je zachování demokracie*
- *skutečný život je tím nejlepším kurikulem pro děti*
- *učení je individuální záležitostí*
- *kurikulum by mělo zcela sestávat z pojmů, dovedností, postojů, které může student získat přímou zkušeností*
- *výukové postupy by měly poskytovat žákům možnost volit si to, co je v souladu s jejich jedinečnými způsoby učení*
- *kurikulum by mělo obsahovat daleko méně „výkladů o“ a mělo by být založeno na prozkoumávání, objevování a používání pojmů ve skutečném světě*
- *hodnocení by mělo být založeno na realitě.*⁵¹

---

⁵⁰ PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vyd., Plzeň: Fraus, 2002, s. 11

⁵¹ KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tematická výuka*. 2. vyd., Kroměříž: Spirála, 1995, s. 13

Model ITV je proto také založen na třech principech, které jsou na sobě vzájemně závislé:

- první princip: poznatky z výzkumu mozku by měly být základem pro zlepšení výkonu žáka i učitele;
- druhý princip: činnost učitelů při výuce ve třídě je uměním a zároveň i vědou, které si musí učitel stále doplňovat o nové poznatky a dovednosti;
- třetí princip: učitelé si po dohodě s vedením školy vybírají nejvhodnější kurikulum, na základě kterého následně dojde k porozumění žáků a společnosti, ve kterém žijí.⁵²

Filozofií modelu ITV tedy je, že si škola sama určuje a ovlivňuje obsah vzdělávání, které se uskutečňuje po celý rok. Toto celoroční téma je srdcem, duší, motorem třídy a směrem pro výukové postupy. Celoroční téma je dále členěno na měsíční a týdenní tematické celky, které obsahují *klíčové učivo* a musí je zvládnout všichni žáci, poněvadž tvoří podstatu vědomostí a dovedností. Žáci by měli zvládnout během vyučovacího procesu i *aplikační úkoly*, což jsou činnosti, které navazují na získané vědomosti a dovednosti, jenž si žáci osvojili. Žáci se v nich také učí, jak je aplikovat v reálném světě a současně si vytvářejí mentální programy, pro jejich dlouhodobé uchování a používání.

Model ITV je zaměřen především na *výuku přírodních věd*, ta žákům slouží k pochopení fungování světa a na *výuku společenských věd*, které napomáhají k získávání informací o potřebách a očekávání celé společnosti.⁵³

Domácí (individuální) vzdělávání

Domácí (individuální) vzdělávání je další formou alternativního vzdělávání, které se již uskutečňuje v mnoha zemích světa (Anglie, Belgie, Dánsko, Finsko, Norsko, USA ...). V České republice je tento druh vzdělávání od 1. 1. 2005 upraven v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále školský zákon), především pak v §40 a §41. Školský zákon specifikuje toto vzdělávání jako „jiný způsob plnění povinné školní docházky“ a charakterizuje ho jako „*individuální vzdělávání, které se uskutečňuje bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole*“.⁵⁴

⁵² KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tematická výuka*. 2. vyd., Kroměříž: Spirála, 1995, s. 21

⁵³ Tamtéž, s. 21-29

⁵⁴ *Školský zákon* [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>>, s. 18

Individuální vzdělávání je určeno především:

- žákům se zdravotním postižením (zrakovým, sluchovým ...),
- žákům se zdravotním znevýhodněním (dlouhodobá nemoc, lehčí zdravotní poruchy - astma, alergie, epilepsie ...),
- žákům sociálně znevýhodněným (pocházejících z rodin s nízkým sociokulturním postavením, azylantům...).

Individuální vzdělávání se vykonává na základě rozhodnutí ředitele základní školy, kam bylo dítě řádně přijato k povinné školní docházce. Ředitel školy individuální vzdělávání povolí za předpokladu, že jsou k tomuto typu vzdělávání závažné důvody, dále jsou zajištěny vhodné podmínky (např. materiální) a vzdělávání dítěte bude zajištěno osobou s minimálně maturitním vzděláním. Tento způsob vzdělávání je umožněn pouze žákům I. stupně základní školy.

Děti, které se individuálně vzdělávají, nedochází do školy na výuku, ale jsou vzdělávány většinou v rodinném domácím prostředí, a to nejčastěji svými rodiči. Vyučování má obvykle stejnou strukturu a formu jako ve škole, tj. výuka se vede podle jednotlivých předmětů, kde se opakuje předešlé učivo a následuje výklad nového učiva a jeho procvičování. Vše samozřejmě záleží na způsobu, který rodiče zvolí a možností dítěte. Na začátku většinou volí model, který sami znají ze svých školních let, a při kterém používají vyzkoušené metody tradiční pedagogiky se zřetelem na individuální schopnosti a možnosti dítěte, ale postupně výuku zdokonalují a uplatňují nové metody - projektové vyučování, prvky Montessori pedagogiky a další. Hlavní zásadou při individuálním vzdělávání dítěte, kterou by měli mít rodiče neustále na paměti, zůstává „*neoddělovat učení od hry a běžného denního života*“⁵⁶, neboť dítě se učí přirozeně od narození, nikoli „*ted’ a tady*“.

Na konci každého pololetí se dítě, které mělo povoleno individuální vzdělávání, podrobí zkoušce z příslušného učiva, kde forma přezkoušení záleží na uvážení ředitele příslušné školy, většinou se však uplatňuje zkoušení ústní.

Cílem individuálního vzdělávání je dát dítěti rovnocenné vzdělání jako mají ostatní děti, a to i při rozdílném procesu edukace, rozsahu i obsahu učiva.

⁵⁵ MICHALOVÁ, Z. *Individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Lumen Vitale - Centrum vzdělávání, 2011, s. 2-3

⁵⁶ *Škola doma: příručka pro rodiče i prarodiče (1.-5. ročník)*. Praha: Nakladatelství Praha, 2009, s. 7

3.3 Klady a zápory alternativních škol

Mezi **klady** alternativních škol a alternativních programů musíme bezesporu zařadit individuální přístup, který se objevuje ve všech výše uvedených typech. Na základě individuálního přístupu, který je přirozeným a nenásilným způsobem poznávání našeho světa, se děti učí také spolupráci, komunikaci, toleranci, odpovědnosti, tvořivosti a znalosti spojené s prožitkem a smyslovým vnímáním. Alternativní vzdělávání a výchova dále vede děti ke svobodě a rovnosti, rozvoji intelektuálních a emocionálních schopností, zvědavost a vůli se dále vzdělávat. Dalším kladem, který musím také připomenout, je podpora a spolupráce rodiny, která se ve velké míře podílí na rozvoji alternativních škol a programů. Závěrem bych jako klad alternativních škol a programů uvedl samostatnost, která spolu s výše uvedenými napomáhá dítěti k celkovému rozvoji osobnosti.

Mezi **zápory** alternativních škol a alternativních programů lze uvést například vysokou cenu, kterou je třeba zaplatit pro vzdělávání na těchto školách, neboť tyto alternativní školy a programy jsou většinou soukromého charakteru. Jedním z dalších záporů může být skutečnost, že děti takto vzdělávané, mohou mít následně problémy se zařazením do tradičních škol na středoškolské či vysokoškolské úrovni. To může být spjato i s problémy se socializací dítěte, jenž není zvyklé na tradiční formu vzdělávání a může to u něj vést k emočním, kázeňským, ale i k sociálním problémům, jako je lhaní, záškoláctví, agresivita, šikana či užívání omamných a psychotropních látek.

Ve třetí části bakalářské práce jsem usiloval o rozčlenění a bližší specifikaci současných alternativních škol a alternativních programů. Snažil jsem se zachytit jejich původ, podstatu, přednosti i nedostatky. Věnoval jsem se jejich silným i slabým stránkám, kladům i případným záporům. Snažil jsem se popsat, pro jaké děti jsou školy svým zaměřením vhodné, v jakém směru je posouvají dál k vyššímu vzdělání a výkonům.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 Praktická část

Nyní se nacházíme ve čtvrté kapitole bakalářské práce, která je oproti předchozím kapitolám pojata prakticky. V kapitolách v teoretické části jsem se snažil ukázat vše o alternativním způsobu vzdělávání a nyní se pokusím zjistit názory rodičů předškolních dětí na tyto školy a programy.

4.1 Stanovení cíle výzkumu, formulace hypotéz

Každý rodič chce pro své děti jen to nejlepší, a proto se snaží vybrat pokud možno nejlepší školu, která bude odpovídat představám jak rodičů, tak i požadavkům a nárokům dětí i současné společnosti. Právě výběr školy a vzdělávání hraje v dnešní době významnou úlohu. Škol je dnes nepřeberné množství a vybrat si tu jednu, pro rodiče a dítě tu pravou, není vždy jednoduché.

Cílem praktické části bakalářské práce bude zjistit, zda rodiče dětí v mateřských školách preferují alternativní typ škol před standardní (běžnou) školou, zda je pro rodiče důležité základní vzdělání pro budoucí rozvoj jejich dítěte, pověst školy, styl výuky, dostupnost školy z místa bydliště a další důležité aspekty.

Pro výzkum bakalářské práce byly stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: Rodiče předškolních dětí preferují základní školu tradičního typu před základní školou s alternativním zaměřením.

Hypotéza č. 2: Rodiče, kteří mají své dítě v mateřské škole alternativního zaměření, vybírají základní školu stejného alternativního zaměření.

Hypotéza č. 3: Rodiče, kteří dávají přednost základním školám alternativního zaměření, mají vyšší vzdělání než rodiče, kteří pro své děti volí základní školy tradičního typu.

Hypotéza č. 4: Rodiče předškolních dětí považují za nejdůležitější při výběru základní školy dostupnost z místa bydliště.

4.2 Metoda výzkumu

Pro vypracování praktické části bakalářské práce byl zvolen kvantitativní výzkum. Podle Skutila, se jedná o cílené konání, kdy se empiricky ověřují, verifikují nebo falzifikují hypotézy o vzájemných souvislostech mezi jevy⁵⁷.

Pro kvantitativní výzkum byla použita technika dotazníku. Jednalo se o dotazník vlastní konstrukce, který se v oblasti výzkumů uplatňuje nejčastěji. Gavora považuje dotazník za nejlepší metodu zjišťování informací, neboť tato metoda je dána jeho zdánlivě lehkým sestavením. Dotazník tak slouží k získávání velkého počtu údajů a informací, za poměrně krátkou dobu a proto se také považuje za ekonomicky zdařilý výzkumný prostředek, při poměrně neveliké investici času.⁵⁸

Dotazník byl sestaven ze 14 otázek, kde byly použity otevřené, škálové i uzavřené otázky. V hlavičce dotazníku byli respondenti požádáni o jeho vyplnění, byli seznámeni s důvody zjišťování dat, byli informováni, k čemu dotazník slouží, jak mají dotazník správně vyplnit a především byli informováni o tom, že dotazník je anonymní.

První 4 otázky dotazníku se týkaly osobních údajů respondentů (věk; pohlaví; nejvyšší dosažené vzdělání; povolání), další 4 otázky byly zaměřeny na to, zda dítě navštěvuje alternativní mateřskou školu či mateřskou školu s alternativním programem, následně o jakou mateřskou školu či mateřskou školu s alternativním programem se jedná a zda respondenti uvažují o pokračování na těchto školách. Následující 4 otázky byly směřovány už na základní školu respondentů, konkrétně o jaké základní škole rodiče při výběru uvažují, který typ školy má podle nich větší váhu v dnešní společnosti, zda je jejich situace výběru základní školy nová a jak důležité je dobré základní vzdělání pro budoucí rozvoj jejich dítěte. Po těchto otázkách následuje otázka č. 13, která zjišťuje, jakou váhu respondenti přikládají při výběru základní školy - typu školy, pověsti školy, stylu výuky ... Poslední otázka v dotazníku je zcela otevřená. V této otázce mohou respondenti vyjádřit svůj názor na výběr základní školy.

V příloze bakalářské práce představuji pro kompletnost celý dotazník.

⁵⁷ SKUTIL, M. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 80

⁵⁸ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010, s. 121

4.3 Charakteristika respondentů

Účastníky výzkumného šetření byli již zmiňovaní rodiče předškolních dětí, a to na dvou mateřských školách v Brně. Konkrétně se jednalo o Mateřskou školu Brno, Brechtova 6 a Mateřskou školu Brno, nám. SNP 25a. Dále byli jako účastníci výzkumného šetření vybráni rodiče z mého blízkého okolí. Celkem bylo rozdáno 40 dotazníků a vráceno bylo 34 řádně vyplněných dotazníků, z čehož vyplývá, že se jedná o 86,40 % návratnost.

4.4 Podmínky sběru dat

Před samotným výzkumem, který byl proveden v měsících prosinec a leden, byl na konci měsíce listopadu proveden tzv. předvýzkum. Bylo osloveno 5 rodičů předškolních dětí z mého okolí, kterým byl dotazník předložen. Jednalo se o zjišťování, zda uvedený dotazník je pro rodiče srozumitelný, zda jim připadá uspořádaný a logicky navazující. Až po zpětné vazbě těchto rodičů bylo přistoupeno k samotnému výzkumu. Samotný výzkum probíhal formou rozdání dotazníků ředitelkami výše zmíněných mateřských škol, které je rozdaly rodičům předškolních dětí a ti si jej odnesli domů a v klidu, s rozmyslem a zodpovědně jej vyplnili. Stejným způsobem bylo uskutečněno rozdání a oslovení rodičů z mého blízkého okolí s tím rozdílem, že jsem sám distribuoval a následně vybíral dotazníky od rodičů.

5 Vlastní výzkum

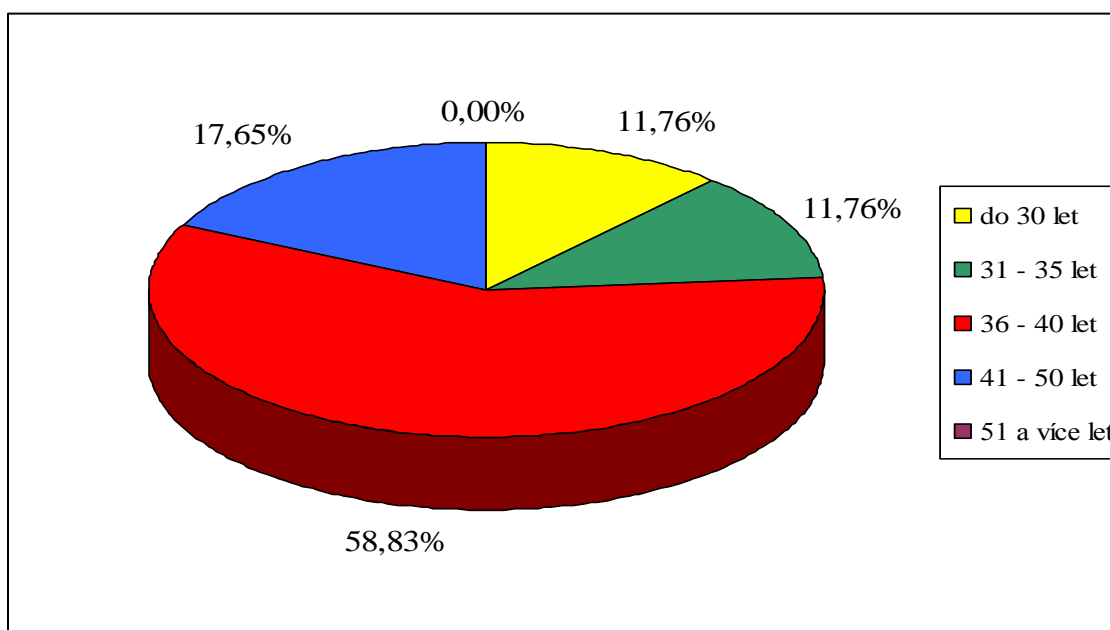
Otázka č. 1

Váš věk?

Věkové složení respondentů jsem rozdělil do věkových kategorií, kdy je největší skupina zastoupena věkovým rozmezím 36 - 40 roků, což představuje 58,83 %. Ostatní věkové kategorie byly zastoupeny v šetření rovnoměrně.

Tabulka č. 1 Věková kategorie respondentů

Odpověď	Počet	Procenta
do 30 let	4	11,76%
31 - 35 let	4	11,76%
36 - 40 let	20	58,83%
41 - 50 let	6	17,65%
51 a více let	0	0,00%
Celkem	34	100,00%

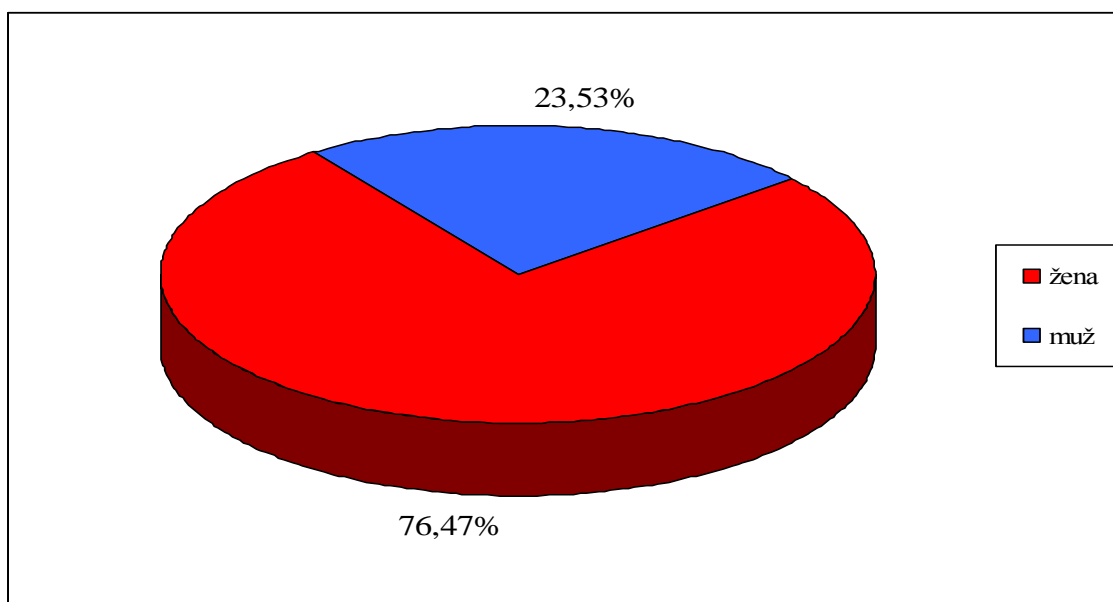
Graf č. 1 Věková kategorie respondentů

Otázka č. 2**Pohlaví?**

Z výzkumného šetření vyplývá, že dotazník byl vyplněn převážně ženami, a to v celkové výši 76,47 %.

Tabulka č. 2 Pohlaví respondentů

Odpověď	Počet	Procenta
žena	26	76,47%
muž	8	23,53%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 2 Pohlaví respondentů

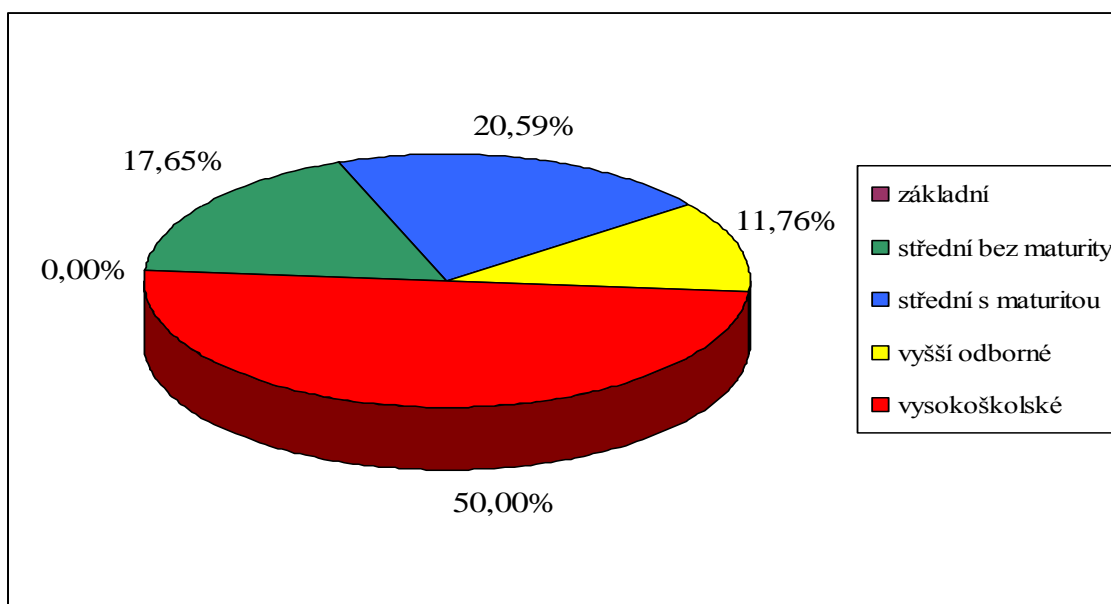
Otázka č. 3**Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**

Zde měli respondenti na výběr z více možností, a jak vyplynulo z dotazníku, největší počet respondentů byl s vysokoškolským vzděláním, a to celých 50 %. Další nejpočetnější skupinou respondentů, kteří vyplnili dotazník, byli ti, co dosáhli vzdělání střední

s maturitou, dále pak střední bez maturity a vyšší odborné vzdělání. Se základním vzděláním se nenašel žádný dotazovaný respondent.

Tabulka č. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Odpověď	Počet	Procenta
základní	0	0,00%
střední bez maturity	6	17,65%
střední s maturitou	7	20,59%
vyšší odborné	4	11,76%
vysokoškolské	17	50,00%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Otázka č. 4

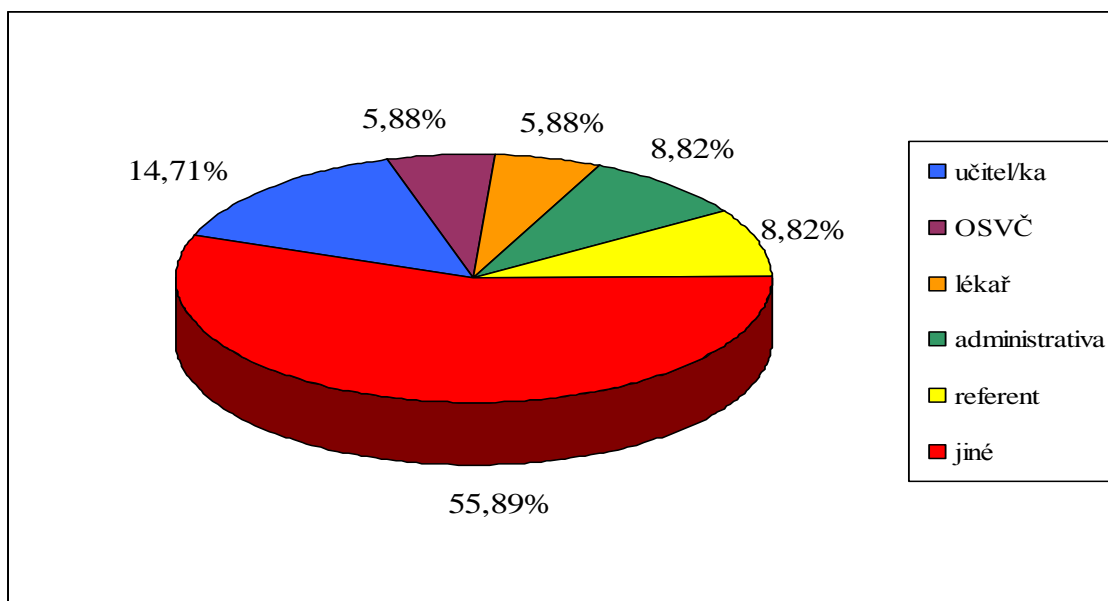
Vaše povolání?

V šetření se sešla široká škála odpovědí, z nichž nejčastější odpovědí respondentů bylo povolání učitele či učitelky, které představuje 14,71 %. Dalším povoláním, které se u respondentů opakuje, je povolání referenta a práce v administrativě, každé má 8,82 %, a to včetně učitelky a referenta.

což představuje 3 respondenty. Následují podnikatelé (OSVČ) a lékaři, kteří mají 5,88 %, a to vychází na 2 respondenty. Ostatní povolání respondentů, jsou zastoupena vždy jednotlivě, proto jsem je zařadil do skupiny jiné, kde se objevili povolání jako např. prodavačka, elektrotechnik, manažer, IT media aj.

Tabulka č. 4 Povolání respondentů

Odpověď	Počet	Procenta
učitel/ka	5	14,71%
OSVČ	2	5,88%
lékař	2	5,88%
administrativa	3	8,82%
referent	3	8,82%
jiné	19	55,89%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 4 Povolání respondentů

Otázka č. 5

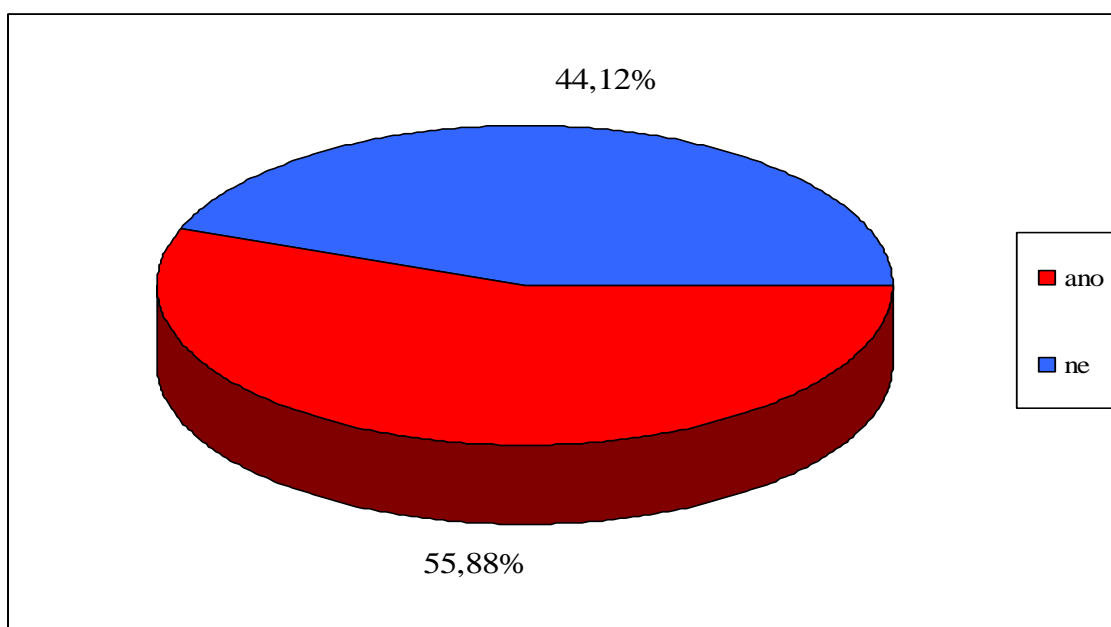
Navštěvovalo Vaše dítě nějakou alternativní mateřskou školu či mateřskou školu s alternativním programem?

Zde měli respondenti na výběr ze dvou možností, a to odpověď ano či ne. Více jak polovina respondentů (55 %) uvedla odpověď ano, a tak v následujících otázkách je pracováno právě s těmito respondenty.

Následující otázky 6-8 navazují na otázku č. 5, proto na ně dále odpovídají pouze ti respondenti, kteří v otázce č. 5 odpověděli ano. Ostatní respondenti dále pokračují vyplňováním dotazníku až otázkou č. 9.

Tabulka č. 5 Dítě navštěvovalo i jinou než běžnou mateřskou školu

Odpověď	Počet	Procenta
ano	19	55,88%
ne	15	44,12%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 5 Dítě navštěvovalo i jinou než běžnou mateřskou školu

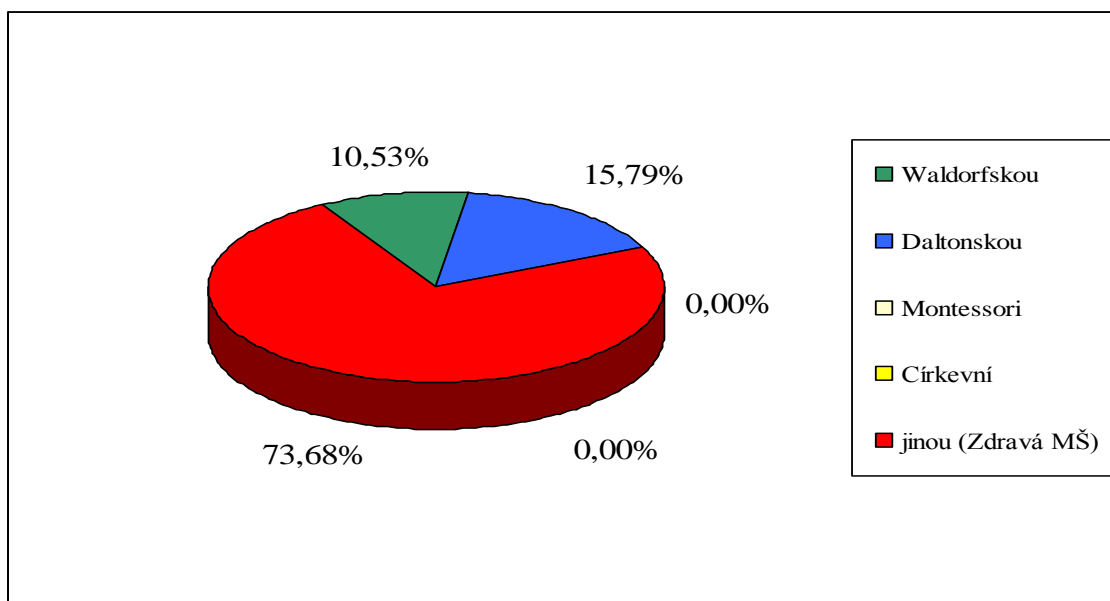
Otázka č. 6

Jakou alternativní mateřskou školu s alternativním programem Vaše dítě navštěvuje?

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří si u otázky č. 5 vybrali možnost odpovědi ano. Respondenti zde nejvíce odpovídali, že jejich dítě navštěvovalo či navštěvuje mateřskou školu s alternativním programem – Zdravá mateřská škola (73,68 %), dále pak následovala Daltonská (15,79 %) a Waldorfská mateřská škola (10,53 %).

Tabulka č. 6 Typ mateřské školy, kterou dítě navštěvuje

Odpověď	Počet	Procenta
Waldorfskou	2	10,53%
Daltonskou	3	15,79%
Montessori	0	0,00%
Církevní	0	0,00%
jinou (Zdravá MŠ)	14	73,68%
Celkem	19	100,00%

Graf č. 6 Typ mateřské školy, kterou dítě navštěvuje

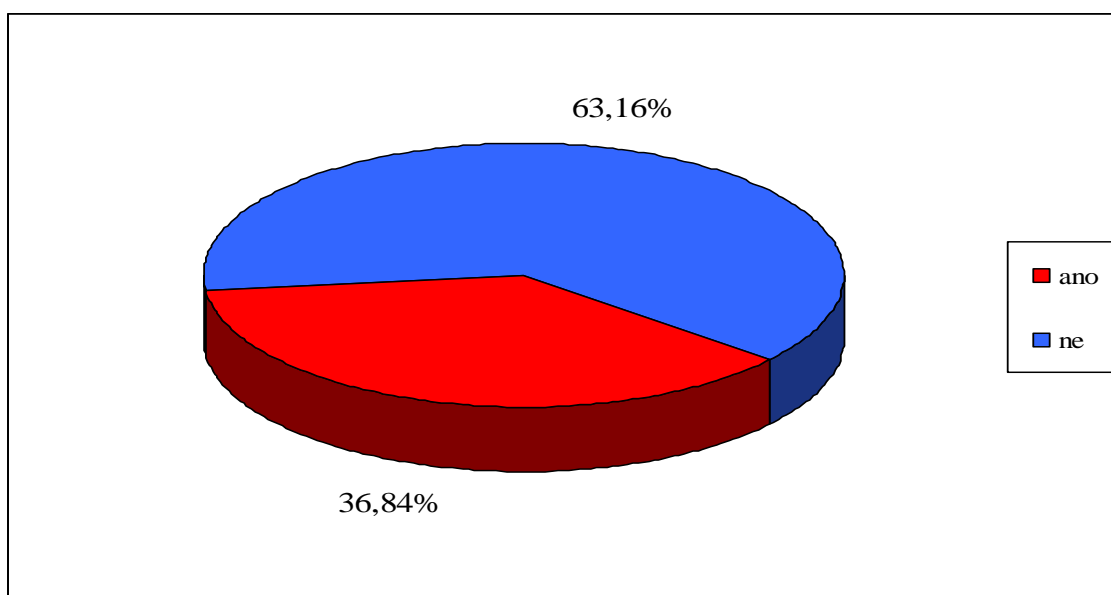
Otázka č. 7

Uvažujete o pokračování v alternativní škole nebo alternativním způsobu výuky i na základní škole?

Otázka se také týkala pouze těch respondentů, kteří odpověděli u otázky č. 5 ano. Zde většina respondentů odpověděla na danou otázku ne, a to více jak 63,16 %, čímž můžeme konstatovat, že i když chtějí respondenti pro své děti jen to nejlepší, tak je výběr a navštěvování alternativní základní školy ovlivněn řadou faktorů, jako např. jiná forma výuky, hodnocení žáka ...

Tabulka č. 7 Pokračování ve vzdělávání v alternativní škole či ve škole s alternativním způsobem výuky

Odpověď	Počet	Procenta
ano	7	36,84%
ne	12	63,16%
Celkem	19	100,00%

Graf č. 7 Pokračování ve vzdělávání v alternativní škole či ve škole s alternativním způsobem výuky

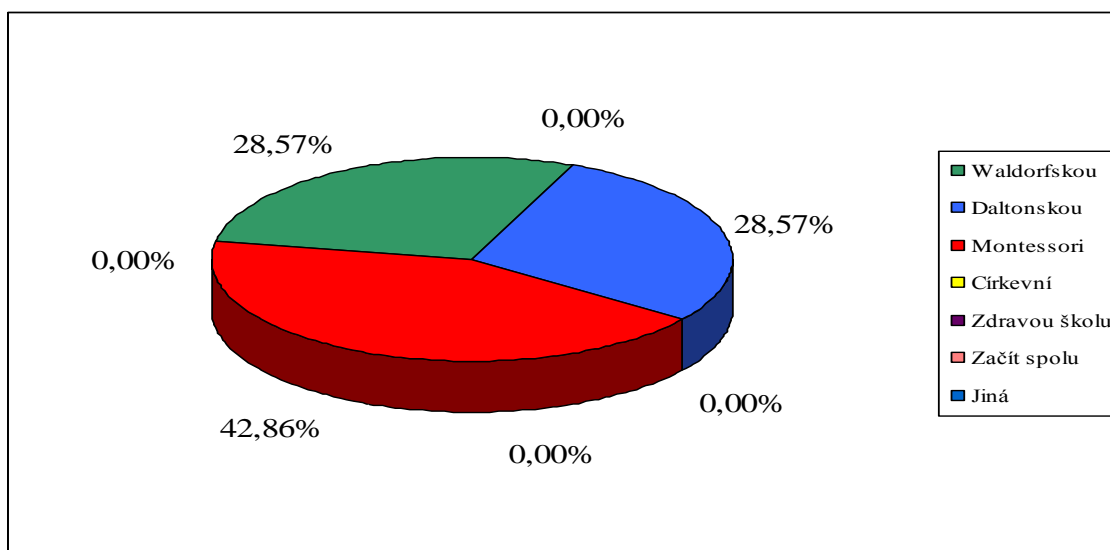

Otázka č. 8**Pokud ano, o jakou základní školu či program se bude jednat?**

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří v otázce č. 7 odpověděli, že uvažují o pokračování ve vzdělávání v alternativní základní škole nebo základní škole s alternativním programem. Z odpovědí vyplynulo, že respondenti i jejich děti jsou s alternativní mateřskou školou či programem spokojeni a vidí zde přínos v pokračování i do budoucna.

Tabulka č. 8 Rozdělení základních škol podle programu

Odpověď	Počet	Procenta
Waldorfskou	2	28,57%
Daltonskou	2	28,57%
Montessori	3	42,86%
Církevní	0	0,00%
Zdravou školu	0	0,00%
Začít spolu	0	0,00%
Jiná	0	0,00%
Celkem	7	100,00%

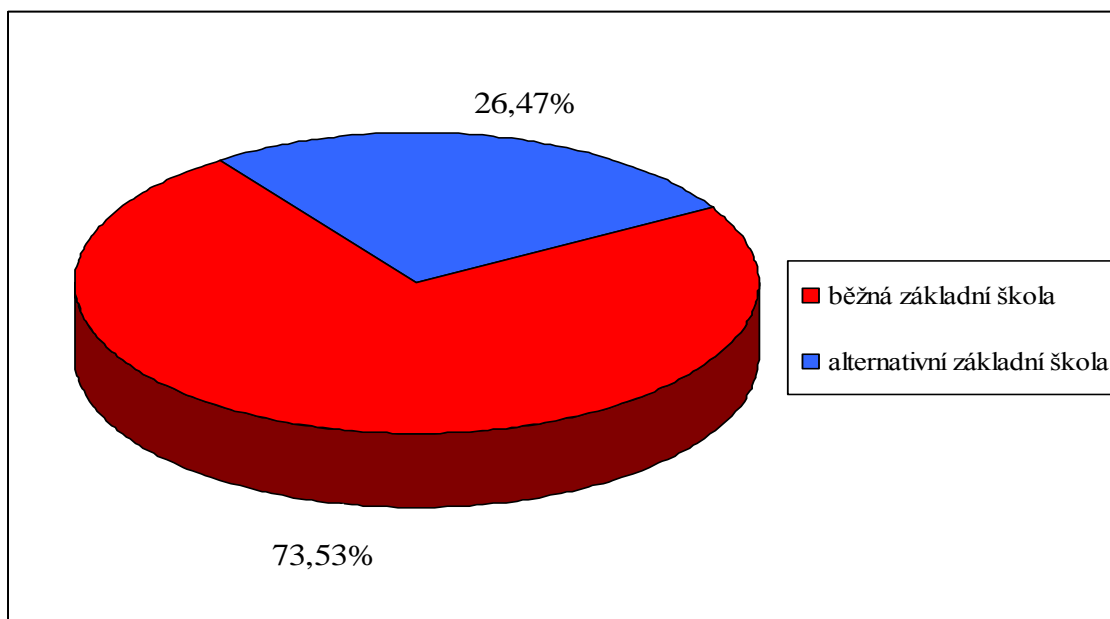
Graf č. 8 Rozdělení základních škol podle programu

Otázka č. 9**O jaké základní škole jste při výběru uvažovali, případně uvažujete?**

Na tuto otázku již odpovídali všichni respondenti. Zde většina respondentů odpověděla, konkrétně 73,53 %, že uvažují o běžné (standardní) základní škole oproti základní škole alternativní (26,47 %). Toto zjištění nám poskytuje informaci, že pro většinu respondentů je alternativní základní škola stále těžko dosažitelná.

Tabulka č. 9 Výběr typu základní školy

Odpověď	Počet	Procenta
běžná základní škola	25	73,53%
alternativní základní škola	9	26,47%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 9 Výběr typu základní školy

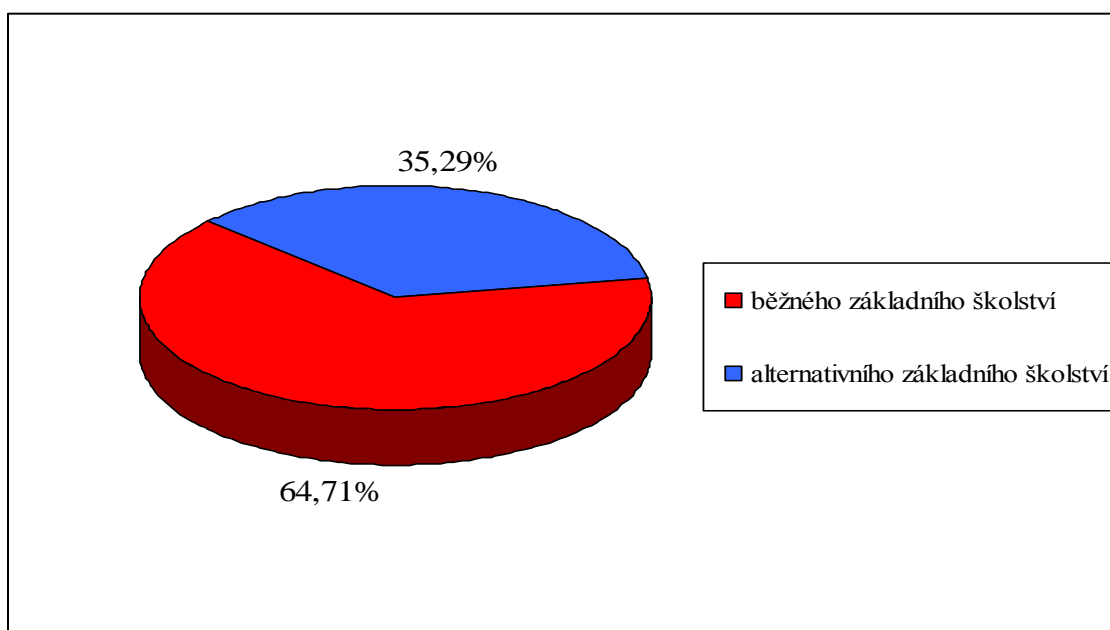
Otázka č. 10**Větší váhu má v dnešní společnosti podle respondentů role?**

V této otázce měli respondenti možnost zamyslet se nad větší (váhou) důležitostí základní školy, konkrétně zvážit, zda preferují běžnou (standardní) a nebo alternativní základní

školu. Ukazatel jasně vypovídá o tom, že většina respondentů považuje stále běžné školství za výborné a proto mu dává větší váhu.

Tabulka č. 10 Preference typu školy

Odpověď	Počet	Procenta
běžného základního školství	22	64,71%
alternativního základního školství	12	35,29%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 10 Preference typu školy

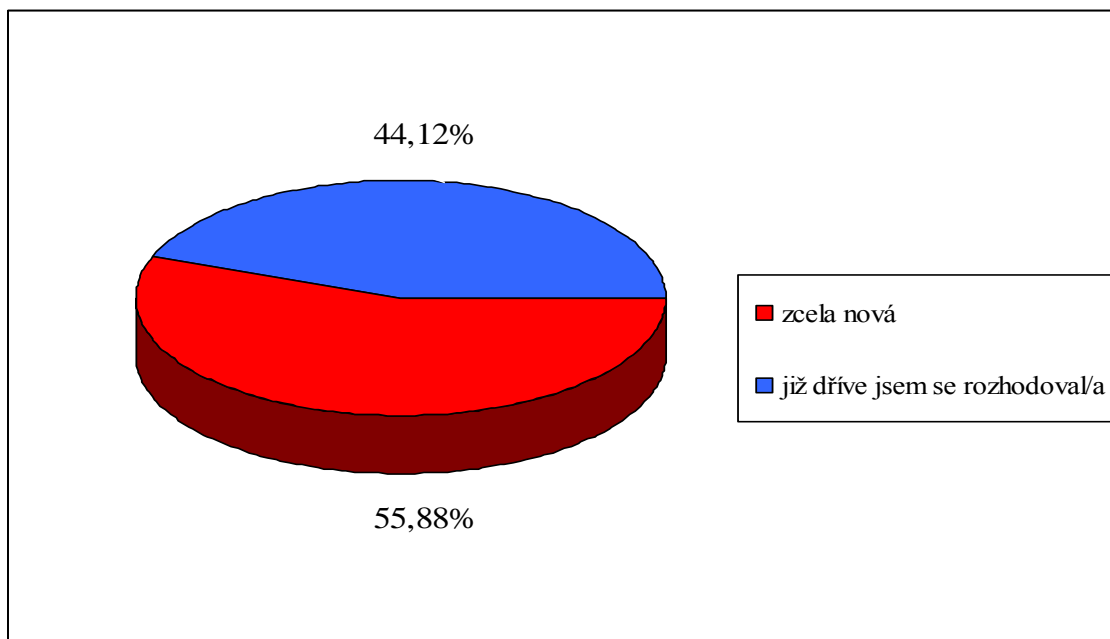
Otázka č. 11

Situace vybrat základní školu pro Vaše dítě je pro Vás?

Na tuto otázku respondenti odpověděli téměř vyrovnaně, z čehož lze konstatovat, že objektivita všech odpovědí zůstala zachována. Je zde skupina, která už s výběrem jisté zkušenosti má a na jejich základě se rozhoduje, ale je tu i druhá skupina, pro kterou je tato zkušenost nová a tito respondenti přistupují k výběru základní školy s určitou opatrností, s respektem a větším rozmyslem.

Tabulka č. 11 Situace pro výběr základní školy

Odpověď	Počet	Procenta
zcela nová	19	55,88%
již dříve jsem se rozhodoval/a	15	44,12%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 11 Situace pro výběr základní školy

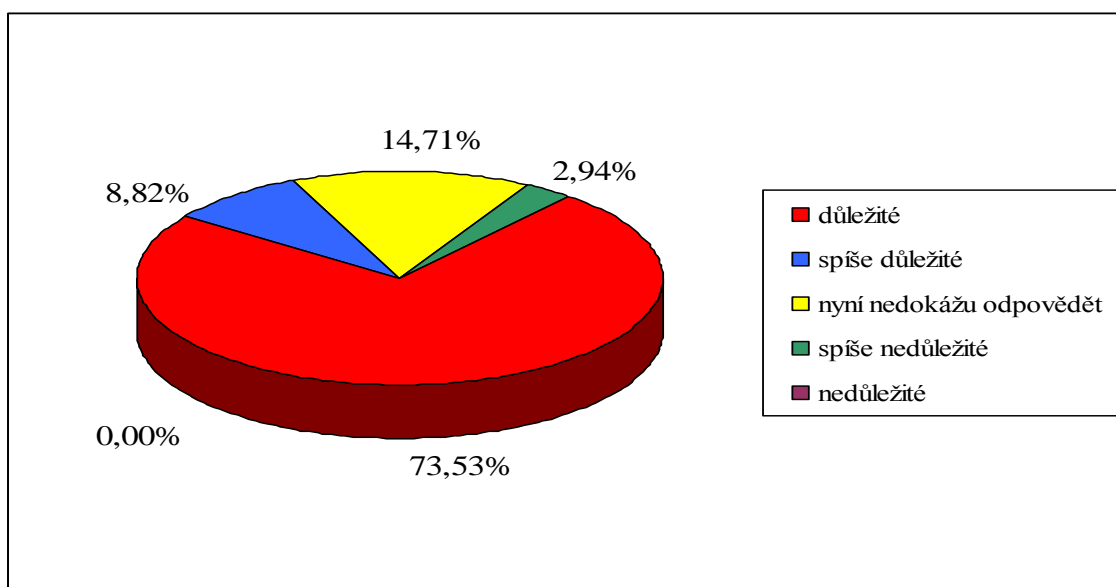
Otázka č. 12

Jak důležité je pro respondenty základní vzdělání pro budoucí rozvoj dítěte?

Tato otázka byla zaměřena na zjištění, jak v dnešní době respondenti považují za důležité pro své děti základní vzdělání. 73,53 % respondentů si stále myslí, že základní vzdělání je důležité, čímž můžeme konstatovat, že výběr základní školy je pro děti velmi důležitý. Ostatní respondenti základní vzdělání pro své dítě nepovažují za tolik důležité, každopádně se nenašel nikdo z dotazovaných, kdo by považoval základní vzdělání pro své děti za nedůležité.

Tabulka č. 12 Důležitost vzdělání pro budoucí rozvoj dětí

Odpověď	Počet	Procenta
důležité	25	73,53%
spíše důležité	3	8,82%
nyní nedokážu odpovědět	5	14,71%
spíše nedůležité	1	2,94%
nedůležité	0	0,00%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 12 Důležitost vzdělání pro budoucí rozvoj dětí

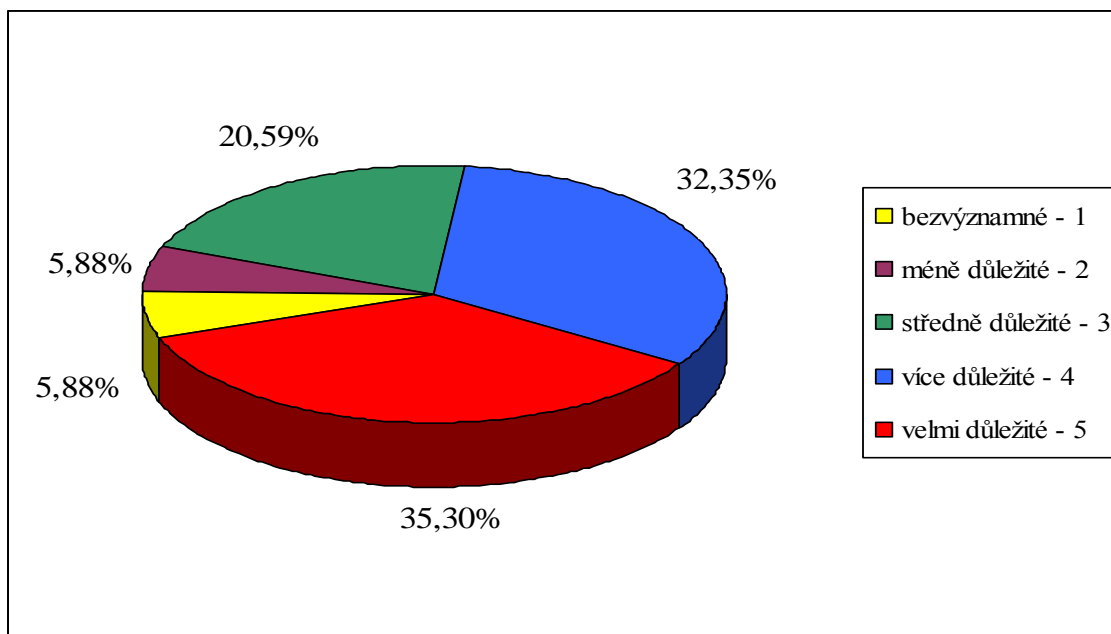
Otázka č. 13**Na prvním místě při výběru základní školy je pro Vás?**

Tato otázka byla oproti ostatním koncipována jako škálová otázka, kde měli respondenti vyjádřit svůj názor na důležitost jednotlivých oblastí, jako např. typ školy, styl výuky, volnočasové aktivity apod. Respondenti měli výběr z pěti možností (1-5), jakou dají jednotlivé oblasti důležitost. Čím větší byla hodnota, tím byla větší důležitost jednotlivé oblasti.

Pro zpracování této otázky jsem si vybral oblast - **dostupnost školy z místa bydliště**, neboť touto otázkou se také budu zabývat ve stanovené hypotéze. Většina respondentů na tuto oblast odpověděla, že ji považují za velmi důležitou (35,30 %), ale celkově není pro respondenty zase tak důležitá, jako u ostatních oblastí při výběru základní školy.

Tabulka č. 13 Dostupnost školy z místa bydliště

Odpověď	Počet	Procenta
bezvýznamné - 1	2	5,88%
méně důležité - 2	2	5,88%
středně důležité - 3	7	20,59%
více důležité - 4	11	32,35%
velmi důležité - 5	12	35,30%
Celkem	34	100,00%

Graf č. 13 Dostupnost školy z místa bydliště

Ostatní oblasti u této otázky byly zodpovězeny celkem vyrovnaně, avšak některé oblasti respondenti přece jen považují za více a některé za méně důležité. Jako příklad velmi důležité oblasti respondentů uvádím **individualizovaný přístup učitelů**, z čehož lze usoudit, že respondenti chtějí, aby se pedagog věnoval dětem ve třídě nejen kolektivně,

ale i individuálně (jednotlivě). Další oblastí, kterou považují respondenti za velmi důležitou je **spolupráce školy s rodiči**. Z odpovědí lze konstatovat, že respondenti se nebrání spolupracovat se školou a také to, že tato spolupráce je nepostradatelná, např. při školních akcích, jako jsou oslavy, sportovní dny apod.

Na druhou stranu nejvíce respondenti odpověděli, že za bezvýznamnou či méně důležitou oblast považují **doporučení od známého**. Na základě odpovědí lze zjistit, že v dnešní době mají respondenti o škole celou řadu informací a to buď z webových stránek školy, nebo od zřizovatele školy a doporučení od známého již není tak podstatné, jako bylo dříve, kdy tyto zdroje informací nebyly dostupné. Druhá nejvíce uváděná oblast, kterou respondenti považují za bezvýznamnou, je **znát učitelský sbor**. Tento údaj vypovídá o tom, že respondenti učitelský sbor znají nebo věří dané škole natolik, že její učitelský sbor je prověřený a odborně kvalitní, že tuto oblast nepovažují za důležitou.

Otázka č. 14

Jaké další kritérium je pro Vaše rozhodování důležité nebo které je opomíjené, ale pro Vás velmi podstatné?

Poslední otázka v dotazníku byla pojata jako otevřená. V této otázce mohli respondenti vyjádřit, jaké kritérium při výběru základní školy pro své děti považují za důležité či opomíjené. Na tuto otázku odpovědělo pouze 7 z 34 respondentů, tedy jen 20,58 %. Odpovědi respondentů byly různorodé. Po přečtení odpovědí a zamyšlení se nad nimi, lze konstatovat, že respondenti mají v celku běžné a logické poznámky, které by bylo vhodné dále rozvíjet a zkoumat nebo je předat kompetentním osobám na základních školách. Odpovědi respondentů byly následující:

- *docházka do školy v lokalitě bydliště dítěte = kontakt s kamarády*
- *tradice školy*
- *možnost nultého ročníku, rozdílové třídy*
- *pozitivní verbální motivace, odměny a tresty jsou pro mě nepřijatelné*
- *zda-li není ve škole šikana*
- *finanční a časové (jinak bych volila alternativní vzdělávání!)*
- *dostupnost školy z místa zaměstnání (samoživitelka bez babiček).*

6 Vyhodnocení hypotéz a výsledků šetření

6.1 HYPOTÉZA 1

H1: Rodiče předškolních dětí preferují základní školu tradičního typu před základní školou s alternativním zaměřením.

Na tuto hypotézu se snaží získat odpovědi otázky číslo 9 a 10.

I přes stále se rozvíjející základní školy s alternativním zaměřením a alternativním způsobem výuky, bylo v šetření zjištěno, že respondenti stále preferují základní školu běžného (tradičního) typu. Tradiční školství je tak respondenty více preferováno, což může vycházet buď z neznalosti alternativních škol, nebo mohou být alternativní školy pro respondenty finančně náročné, hůře dostupné ...

Hypotéza H1 byla verifikována.

6.2 HYPOTÉZA 2

H2: Rodiče, kteří mají své dítě v mateřské škole alternativního zaměření, vybírají základní školu stejného alternativního zaměření.

Na tuto hypotézu se snaží získat odpovědi otázky číslo 5 až 8.

Respondenti, kteří v šetření uvedli, že jejich dítě navštěvuje mateřskou školu alternativního zaměření, bylo celkem 19 z celkového počtu 34. Z těchto 19 respondentů bylo v šetření zjištěno, že pouze 7 respondentů uvažuje o tom, že jejich děti budou dále pokračovat ve stejném alternativním zaměření i na základní škole, tedy pouhých 36,84 %.

Hypotéza H2 byla falzifikována.

6.3 HYPOTÉZA 3

H3: Rodiče, kteří dávají přednost základním školám alternativního zaměření, mají vyšší vzdělání než rodiče, kteří pro své děti volí základní školy tradičního typu.

Na tuto hypotézu se snaží získat odpovědi otázky číslo 3, 9 a 10.

Respondenti, kteří v dotazníku uvedli, že uvažují pro své dítě o základní škole alternativního zaměření, nebo že má v dnešní společnosti větší váhu alternativní školství, byli ti respondenti, kteří uvedli, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je buď vysokoškolské, nebo vyšší odborné. Tento výsledek je vcelku očekávaný a vypovídá o tom, že vysokoškolsky vzdělaní lidé dávají přednost i jiným, než pouze běžným typům vzdělávání.

Hypotéza H3 byla verifikována.

6.4 HYPOTÉZA 4

H4: Rodiče předškolních dětí považují za nejdůležitější při výběru základní školy dostupnost z místa bydliště.

Na tuto hypotézu se snaží získat odpověď otázka číslo 13.

Respondenti měli v dotazníku možnost výběru z více možností, aby uvedli, co je při výběru základní školy pro ně i jejich dítě nejdůležitější. Jednou z možností byla i dostupnost školy z místa bydliště, na základě které byla postavena i tato hypotéza. 12 respondentů z celkového počtu 34 respondentů v dotazníku uvedlo, že je pro ně dostupnost školy z místa bydliště velmi důležité kritérium, což představuje 35,30 %. Na základě tohoto výsledku lze konstatovat, že dostupnost školy je pro respondenty důležitá, ale respondenti preferují i jiné, důležitější oblasti.

Hypotéza H4 byla falzifikována.

ZÁVĚR

Každý jedinec získává prvotní zkušenost v rodině. Ta je základním zdrojem všech informací, návyků a prvních zkušeností s navazováním vztahů a v neposlední řadě získávání dovedností v různých oblastech. Rodina a rodiče jsou pro dítě nezastupitelnou součástí v jeho životě a představují pro dítě prostředí, kde má dítě zázemí, uspokojuje svoje potřeby, dává najevo svoje pocity. Vztahy mezi rodiči jsou velmi důležité, mnohdy podceňované, ale jejich chování a rodinný model působí na dětskou psychiku v celém jeho dalším životě, proto jsou pro další vývoj dítěte velice důležité a nepostradatelné.

Druhou sociální zkušeností jedince je nástup do vzdělávacího systému, kde je nutné jeho začlenění do kolektivu a vytvoření si určité pozici v dětském kolektivu. Dítě je nucené postarat se a spoléhat samo na sebe, umět se vyjádřit ke svým pocitům. Dnešní doba umožňuje ponechat si dítě doma a věnovat se mu individuálně. Chybí zde ovšem nepostradatelná složka socializace s ostatními dětmi, možnost získání sebedůvěry v případech, kdy je dítě nuceno spoléhat se na sebe, nikoli na všudy přítomné rodiče.

V současné době je alternativním školám věnována značná pozornost. Je to proto, že alternativní školy nebo školy s alternativním programem nabízejí žákům odlišný způsob organizace výuky, jiné metody a přístup k výuce oproti školám běžným (tradičním). Velkou výhodou alternativních škol a programů je především svobodný rozvoj dítěte a jeho kreativity, kde rozvoj těchto hodnot mohou rodiče vidět přímo ve škole a to z důvodu dobré spolupráce s danou školou.

Mým cílem v teoretické části bakalářské práce bylo poskytnout rodičům i široké veřejnosti přehled současných alternativních škol a alternativních programů na základních školách, ukázat na jejich základní stránky, styl výuky, jejich základní cíle a především pak poukázat na rozdíly mezi těmito školami a tradiční (běžnou) školou. Snažil jsem se současné alternativní vzdělávání shrnout do přehledného celku a usnadnit tak jejich orientaci.

V praktické části této práce jsem zjišťoval, zda je v současné době pro rodiče důležité základní vzdělání pro budoucí rozvoj jejich dítěte a zda rodiče dětí v mateřských školách preferují alternativní typ škol před standardní (běžnou) školou. Pro toto zjišťování byly stanoveny hypotézy, které pomocí kvantitativního výzkumu, prováděného formou dotazníku, byly buď verifikovány, nebo falzifikovány a dále byly na tyto konkrétní otázky položeny dotazy přímo v dotazníkovém výzkumu. Na základě vyhodnocení těchto hypotéz

a položených dotazů, pak bylo zjištěno a odpovězeno na výše uvedené otázky, čímž lze konstatovat, že cíle práce byly naplněny.

Zpracování této práce pro mě znamenalo velký přínos, neboť jsem se zde mohl dozvědět spoustu zajímavých věcí o současných jednotlivých alternativních školách a alternativních programech na základních školách, které mohu sám využít, a také tato práce slouží k rozšíření všeobecného rozhledu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 171 s. ISBN 978-80-7367-221-8.

GARDOŠOVÁ, J., DUJKOVÁ, L., *Vzdělávací program začít spolu*. 2. vyd. Praha: Portál, 2012, 159 s. ISBN 978-80-262-0106-9.

GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

HAVLÍNOVÁ, M., KOPŘIVA, P., MAYER, I., VILDOVÁ, Z., a kolektiv. *Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, 275 s. ISBN 80-7178-263-7.

JŮVA, V., *Stručné dějiny pedagogiky*. 5. rozš. vyd. Brno: Paido, 2003, 91 s. ISBN 80-7315-062-x.

KASÍKOVÁ, H., *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2. vyd. rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010, 151 s. ISBN 978-80-7367-712-1.

KASPER, T. *Reformní a alternativní aspekty vzdělávání – historické kontexty a současné příklady*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, 140 s. ISBN 978-80-7372-834-2.

KASPER, T., KASPEROVÁ, D., *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.11.

KOVALIKOVÁ, S., *Integrovaná tematická výuka*. 2. opr. vyd. Kroměříž: Spirála, 1995, 304 s. ISBN 80-901873-1-5.

KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J., *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 232 s. ISBN 80-7178-695-0.

MAŇÁK, J. a kol., *Alternativní metody a postupy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 90 s. ISBN 80-210-1549-7.

MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

MAREŠ, J., GAVORA, P. *Anglicko-český slovník pedagogický*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 215 s. ISBN 80-7178-310-2.

MICHALOVÁ, Z., *Individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Lumen Vitale - Centrum vzdělávání, 2011, 8 s. ISBN 978-80-904862-1-8.

MONTESSORIOVÁ, M. *Od dětství k dospívání*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011, 117 s. ISBN 978-80-7387-478-0.

NOVOTNÝ, J., *Projektová výuka a aspekty tvořivosti v edukačním procesu*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2012, 116 s. ISBN 978-80-7414-431-8.

PODROUŽEK, L., *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2002, 96 s. ISBN 80-7238-157-1.

POL, M. *Waldorfské školy: izolovaná alternativa, nebo zajímavý podnět pro jiné školy?*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995, 165 s. ISBN 80-210-1097-5.

POL, M., RABUŠICOVÁ, M., NOVOTNÝ, P. a kol., *Demokracie ve škole*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 124 s. ISBN 80-210-4210-9.

PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. 2. upr. vyd. Praha: Portál, 1996, 106 s. ISBN 80-7178-072-3.

PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2004, 141 s. ISBN 80-7178-977-1.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

SCHAUB, H., ZENKE, K. G. *Wörterbuch Pädagogik*. Aktualisierte und erweiterte Neuauflage. 1. Auflage, München, Oktober 2007, 800 Seiten, ISBN 978-3-423-34346-6.

SKUTIL, M. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011, 254 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

SKULIL, M., ZIKL, P. a kolektiv. *Pedagogický a speciálně pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 101 s. ISBN 978-80-247-3855-0.

SMOLKOVÁ, T. *Dítě v úctě přijmout ...*. 1. vyd. Praha: Maitrea, 2007, 112 s. ISBN 978-80-903761-2-0.

SVOBODOVÁ, J., JŮVA, V. *Alternativní školy*. 2. dopl. vyd. Brno: Paido, 1996, 112 s. ISBN 80-85931-19-2.

Škola doma: příručka pro rodiče i prarodiče (1.-5. ročník). Praha: Nakladatelství Praha, 2009, 62 s. ISBN 978-80-902177-3-7.

TOMANOVÁ, Dana. *Alternativní školy: studijní text pro distanční vzdělávání: [projekt Školský management]*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 58 s. ISBN 978-80-244-2650-1.

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Praha: IPOS ARTAMA, 1993, 61 s. ISBN 80-7068-066-0.

VALENTA, M. *Waldorfská pedagogika a jiné alternativy*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1993, 67 s. ISBN 80-7067-274-9.

WALTEROVÁ, E. a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. 1. díl, Brno: Paido, 2004, 295 s. ISBN 80-7315-083-2.

WENKE, H., RÖHER, R. *Ať žije škola. Daltonská výuka v praxi*. Brno: Paido, 2000, 125 s. ISBN 80-85931-82-6.

ZELINA, M. *Alternativne školstvo*. Bratislava: Interlingua, 1993, 32 s. ISBN 80-901405-0-5.

ZELINKOVÁ, O., *Pomoz mi, abych to dokázal*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997, 107 s. ISBN 80-7178-071-5.

Jiné informační zdroje

Časopis Pedagogika. HAVLÍNOVÁ, M., *Jak změnit školu, která zdraví poškozuje ve školu, která zdraví podporuje*. 1993, č. 5.

Učitel'ské noviny. RÝDL, K., „Laboratorní“ dalton'ský plán jako inspirace pro efektivní práci školy. 1999, č. 13.

Internetové zdroje

Bílá kniha [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/files/pdf/bilakniha.pdf>>.

Školský zákon [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>>.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupné z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-pv>>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [on-line]. c2012 [cit. 2012-10-15]. Dostupné z WWW: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro rodiče

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO RODIČE

D O T A Z N Í K

Vážený rodiče,

jsem studentem posledního ročníku bakalářského studia Fakulty Humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Institutu mezioborových studií v Brně a v rámci realizace bakalářské práce na téma „**Analýza současných alternativních škol**“ provádím dotazníkové šetření mezi rodiči. Tento dotazník poslouží jako podklad pro mou práci a přispěje ke zjištění důvodů, které ovlivňují, případně ovlivnily Vaše rozhodnutí pro výběr základní školy.

Obracím se na Vás s prosbou o spolupráci a o vyplnění níže uvedeného dotazníku.

Předem Vám moc děkuji!

Pavel Špatný

Odpověď, která nejvíce vyjadřuje Vaši situaci či názor, prosím, **označte křížkem**.

Pokud není uvedeno jinak, je vždy možné zvolit pouze jednu odpověď.

Dotazník je anonymní!

1. Váš věk: .....

2. Pohlaví: žena muž

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- střední bez maturity
- střední s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

4. Vaše povolání? .....

5. Navštěvovalo Vaše dítě nějakou alternativní mateřskou školu či mateřskou školu s alternativním programem?

- ano
- ne (pokračujte otázkou č. 9)

6. Jakou alternativní mateřskou školu či mateřskou školu s alternativním programem Vaše dítě navštěvuje?

- Waldorfskou
- Daltonskou
- Montessori
- Církevní
- jinou (uveďte jakou) .....

7. Uvažujete o pokračování v alternativní škole nebo alternativním způsobu výuky i na základní škole?

- ano
- ne (pokračujte otázkou č. 9)

8. Pokud ano, o jakou základní školu či program se bude jednat?

- Waldorfská škola
- Daltonská škola
- Montessori škola
- Církevní škola
- Zdravá škola
- Začít spolu
- jiná (uveďte jaká) .....

9. O jaké základní škole jste při výběru uvažovali, případně uvažujete?

- běžná, tradiční základní škola
- alternativní škola

10. Větší váhu má v dnešní společnosti podle Vás role:

- tradičního školství
- alternativního školství

11. Situace vybrat základní školu pro Vaše dítě je pro Vás:

- zcela nová
- již dříve jsem se rozhodoval/a

12. Jak důležité je pro Vás dobré základní vzdělání pro budoucí rozvoj Vašeho dítěte?

- důležité
- spíše důležité
- nyní nedokážu odpovědět
- spíše nedůležité
- nedůležité

Na otázku č. 13 prosím odpovězte na **každou** nabízenou možnost **zakřížkováním jednoho čísla**, které nejlépe vystihuje Váš názor nebo pocit. Odpovědi zahrnují škálu od úplné nedůležitosti po velmi významnou důležitost. Čím větší číslo zvolíte, tím je pro Vás větší důležitost.

V případě chybného zakřížkování prosím škrtněte to, co neplatí, a zakřížkujte znovu správnou odpověď.

13. Na prvním místě při výběru základní školy je pro Vás:

1   2   3   4   5

Nedůležité
Nepodstatné
Bezvýznamné

Velmi důležité
Absolutní
100%

typ školy	1	2	3	4	5
pověst školy	1	2	3	4	5
styl výuky	1	2	3	4	5
počet žáků ve třídě	1	2	3	4	5
nabídka cizích jazyků	1	2	3	4	5
volnočasové aktivity na škole	1	2	3	4	5
dobré doporučení od známého	1	2	3	4	5
dostupnost školy z místa bydliště	1	2	3	4	5
rozšířená nabídka výuky některých předmětů	1	2	3	4	5
zohledněné individuální potřeby dětí	1	2	3	4	5
znát učitelský sbor	1	2	3	4	5
individualizovaný přístup učitelů	1	2	3	4	5
zda se dítě z dané základní školy dostane na střední odbornou školu nebo na gymnázium	1	2	3	4	5
materiální zázemí školy	1	2	3	4	5
školní družina	1	2	3	4	5
kvalita stravování ve školní jídelně	1	2	3	4	5
pozitivní klima školy	1	2	3	4	5
spolupráce školy s rodiči	1	2	3	4	5

14. Jaké další kritérium je pro Vaše rozhodování důležité nebo které je opomíjené, ale pro Vás velmi podstatné?

.....

.....

.....

Velice děkuji za vyplnění dotazníku a přeji krásný den.